

Innst. 247 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 12 S (2016–2017)

Innstilling fra justiskomiteen om Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021)

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Sammendrag

Regjeringen fremmer med dette en opptappingsplan mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn og unge.

Opptappingsplanen gir en oversikt over dagens situasjon, over tiltak for å bekjempe vold og overgrep og over hovedutfordringene knyttet til vold og overgrep. Planen inneholder både kortsiktige og langsiktige tiltak og strategier for å møte disse utfordringene.

Vold og overgrep forekommer i alle samfunnslag og i alle miljøer. Tiltakene i opptappingsplanen gjelder derfor for alle grupper, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsevne, alder, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Noen grupper er mer utsatt enn andre. Målet er å tilpasse arbeidet mot vold og overgrep til mangfoldet i befolkningen og til situasjonen og forutsetningene til hver enkelt. Forebyggende arbeid skal rettes mot befolkningen generelt, men også mot personer som lever under en kjent økt risiko for å bli utsatt for vold.

I kapittel 1 i proposisjonen redegjøres det for bakgrunn, mål, innretning og avgrensning av opptappingsplanen. Det gis en oversikt over regjeringens tverrdepartementale satsing i budsjettet for 2017. Kapitlet oppsummerer kunnskap om hva vold er, og det redegjøres for sentrale utfordringer i arbeidet mot vold og overgrep. Videre omtales internasjo-

nale forpliktelser og behovet for å ivareta brukermedvirkning og barns deltakelse i utvikling av politikk og tjenester. Til slutt vises det til arbeidet med planen og innspillene fra en ekspertgruppe med barn.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ferhat Güven, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Håvard Jensen, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Geir Inge Lien, viser til Prop. 12 S (2016–2017) Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021). Komiteen viser til at vold og overgrep er et stort samfunnsproblem og foregår i alle samfunnslag og i alle miljøer. Barn som utsettes for vold og overgrep, er de mest sårbare i vårt samfunn. Komiteen mener det må gjøres langt mer for å beskytte vår fremtid. Vold i nære relasjoner utføres av en person offeret kjenner, og som man i utgangspunktet skal kunne stole på. Innenfor husets fire vegger er der barnet skal være tryggest, men dessverre er det ikke slik for alle barn. Samfunnet må derfor gjøre det det kan for å beskytte sine barn og unge.

Komiteen viser til at kostnadene ved vold og overgrep er store. Barn og unge som blir utsatt for vold og overgrep, risikerer dårlig psykisk og fysisk helse, rus, utenforskap, manglende skolegang og arbeidskapasitet. Vista Analyse la frem en rapport om at kostnadene knyttet til vold i nære relasjoner medfører utgifter for samfunnet på mellom 4,5 og 6 mrd. kroner årlig (2010-kroner). Komiteen viser til at

dette kun gjelder samfunnets kostnader, og ikke de kostnadene den enkelte må bære i form av traumer og psykiske lidelser. Komiteen støtter regjeringen og WHO i at vold og overgrep er et folkehelseproblem.

Komiteen viser til at Adverse Childhood Experiences (ACE), dvs. negative oppvekstopplevelser, er hovedrisikofaktorer for sykdom og tidlig død samt lav livskvalitet i vårt samfunn (Vincent Felitti, 1998, 2002). Felitti viser i sin forskning at utrygghets- og traumeopplevelser i oppveksten er de sterkeste årsaker til at mennesker utvikler atferd som leder til helseutfordringer. Blant disse negative barnomsopplevelsene står det å bli utsatt for vold og/eller det å være vitne til vold i familien sentralt. Forskningen på langtidseffektene av voldsopplevelser i oppveksten viser med all tydelighet omfattende og langvarige skadelige konsekvenser (Geffner et al. 2003, Strauss & Gelles 1998). Noen barn blir fanget opp av helsestasjonen, barnevernet eller andre og gitt hjelp. Dette gjelder særlig de barna som tidlig viser alvorlige symptomer. Majoriteten av barn som vokser opp med vold, blir aldri sett eller oppdaget. Det er derfor helt avgjørende med en helhetlig satsing for å forebygge, avdekke og bistå ofre for vold og overgrep på en langt bedre måte enn vi klarer i dag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at formålet med opptrappingsplanen er at voldsutsatte skal få bedre beskyttelse, at etterforskningen av volds- og overgrepssaker skal prioriteres, at alle tjenester skal utøves på bakgrunn av høy faglig kompetanse, og at det forebyggende arbeidet skal styrkes. Opptrappingsplanen synliggjør de utfordringer dagens samfunn har når det gjelder vold og overgrep, særlig mot barn, og fremmer konkrete tiltak på områder som skole, helsetjeneste, justissektoren og kommunale ansvarsområder.

Flertallet viser til at den totale satsingen utgjør rundt en halv mrd. kroner for 2017 på tvers av ulike departementers budsjetter. Flertallet understreker at opptrappingen mot vold og overgrep også må sees i sammenheng med andre reformer som gjennomføres av regjeringen, blant annet nærpolitireformen, kommunereformen og kvalitets- og strukturreformen for et bedre barnevern. Flertallet mener at reformarbeid i form av strukturendringer og forenklinger i regelverk og lignende tiltak sammen med budsjettmessige prioriteringer er viktig når det gjelder forebygging og håndtering av vold og overgrep.

Flertallet viser til at nærpolitireformen ble vedtatt med et stort flertall i Stortinget og legger til rette for blant annet større fagmiljøer i politiet, et løft i etterforskningen der saker om vold og overgrep pri-

oriteres, og et sterkere fokus på forebygging av kriminalitet. Nærpolitireformen er et resultat av et endret kriminalitetsbilde der vold og overgrep mot barn, særlig på internett, er et økende problem. Politiet får nå større og egne fagmiljøer for kriminalitetsbekjempelse av vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep og vil således være bedre rustet til å etterforske og håndtere denne typen saker. I tillegg styrkes offeromsorgen ved at det etableres 12 nye offeromsorgskontor i alle landets politidistrikt. Sammen med kommunene skal offeromsorgskontorene bidra til at volds ofre og deres pårørende blir ivaretatt gjennom hele straffesaksprosessen, og vil i tillegg få hjelp til å komme seg videre. Videre får barnehusene styrket kapasitet og kompetanse ved etterforskning av vold og overgrepssaker mot barn. Flertallet viser til at Statens Barnehus ble styrket med 50 mill. kroner i årets budsjettforlik.

Flertallet viser til at kommunereformen skal legge til rette for bedre velferdstjenester, herunder et styrket barnevern. Kvalitets- og strukturreformen i barnevernet vil endre ansvarsfordelingen mellom stat og kommune og skal bidra til tidlig og mer tilpasset hjelp til utsatte barn og familier.

Flertallet viser videre til statsministerens fem løfter til barn, som ble lansert tidligere i år. Statsministeren understreket at setningen «en god barndom varer livet ut» bør danne grunnlaget for politikken fremover. En god barndom er det beste tiltaket som finnes, da det forebygger psykisk sykdom, frafall og utenforskap. Flertallet mener at tiltakene i opptrappingsplanen sammen med reformarbeidene legger til rette for nettopp dette, og forventer at regjeringen følger opp disse tett.

Flertallet viser til at Arbeiderpartiet ikke stemmer for noen av forslagene i opptrappingsplanen, men velger å fremme et nytt forslag om en opptrappingsplan. Flertallet viser til at dette forslaget vil medføre en utsettelse av igangsettelse av tiltak for sårbare barn og unge som de ikke har tid til å vente på. En utsettelse av planen vil sette svært viktige tiltak på vent. Ofrene som planen er laget for, har behov for at tiltakene iverksettes raskt, og at de nødvendige ressursene blir bevilget så raskt som mulig. Dersom planen skulle sendes tilbake, vil viktige tiltak bli utsatt i over ett år. Det er svært alvorlig for de gruppene som berøres av vold og overgrep. En opptrappingsplan på et så alvorlig og omfattende område bør etter flertallets mening ikke bli gjenstand for politisk spill.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener Prop. 12 S (2016–2017) ikke svarer på anmodningsvedtaket fra Stortinget (vedtak 623, 8. juni 2015):

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme for-

slag om en forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.»

Disse medlemmer mener Prop. 12 S (2016–2017) har flere mangler: Viktige saksområder er ikke tatt med eller er kun beskrevet. Det er heller ikke gjort rede for når i planperioden de ulike tiltakene skal gjennomføres, noe som ville forpliktet regjeringen på finansiering og til å øremerke midler. Opptrappingsplanen fremstår i så måte mindre forpliktende enn tidligere handlingsplaner på feltet, selv om Stortingets intensjon var en opptrapping.

Disse medlemmer viser til at organisasjonene som jobber med barn, har vært tydelige på at planen ikke er god nok. Barneombudet beskriver planen som en «problemskildring», ikke en opptrappingsplan; UNICEF påpeker at regjeringen ikke svarer på det Stortinget ba om; Kripos har uttalt at «det burde vært flere konkrete tiltak spesielt rettet mot de minste barna»; Redd Barna har trukket frem at «tiltakene er ikke tilstrekkelige for å forebygge at barn blir utsatt for seksuelle overgrep på nett». Det er også grunnlag for å intensivere arbeidet for å forebygge og avdekke vold mot barn i helsevesenet i større grad enn det planen legger opp til.

Disse medlemmer reagerer videre på at planen er for svak når det gjelder tiltak som vil kunne gi god tverrfaglig oppfølging av dem som bryter ut av voldelige parforhold. Disse medlemmer vet at mange har store utfordringer med å reetablere seg. Det kan være utfordrende å finne bolig og jobb og å klare seg økonomisk. Reetablering er ofte spesielt krevende for dem som har barn. Resultatet er at mange flytter tilbake til den som utøver volden. Det må tas tak i utfordringene knyttet til at mange står utenfor arbeidslivet som en følge av volden de lever med eller har levd med. Treffsikre tiltak for å hjelpe mennesker utsatt for vold i nære relasjoner som står utenfor arbeidslivet, inn i arbeid, vil også bidra til å redusere utgiftene denne volden medfører for samfunnet, samtidig som det kan hjelpe den enkelte.

Disse medlemmer reagerer videre på at opptrappingsplanen ikke tar tak i behovene for å forebygge og avdekke vold i nære relasjoner som rammer særlig sårbare grupper som eldre, pleietrengende, personer med psykiatri- eller rusproblematikk og mennesker med utviklingshemning. Det er kritikkverdige at planen viser at regjeringen ser utfordringene for så å unnlate å følge opp med tiltak. For eksempel er det ingen tiltak rettet mot vold mot eldre.

Disse medlemmer vil poengtere at dette er eksempler på svakheter i planen, ikke en uttømmen-

de liste. Det er behov for en helhetlig gjennomgang av behovene som foreligger på feltet, for å sikre treffsikre tiltak.

Disse medlemmer mener mange av tiltakene som ligger i planen, er gode og viktige tiltak, og vil oppfordre regjeringen til å jobbe videre med disse. Det er særlig positivt at regjeringen ønsker å få et tilbud til unge overgripere. En ny opptrappingsplan er ikke til hinder for å fortsette arbeidet som er planlagt. Disse medlemmer mener det er viktig at arbeidet ikke stopper opp, og at regjeringen fortsetter det planlagte arbeidet mot vold og overgrep i nære relasjoner, og da særlig arbeidet rettet mot barn, med uforbeholden styrke.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Prop. 12 S (2016–2017) – Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021) – sendes tilbake til regjeringen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at Prop. 12 S (2016–2017) er en oppfølging av et enstemmig vedtak i Stortinget om en forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell av opptrappingsplanen for psykisk helse, jf. St.prp. nr. 63 (1997–1998). Opptrappingsplanen mot vold og overgrep skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning, samt en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler, jf. Innst. 315 S (2014–2015).

Flertallet viser til Innst. 315 S (2014–2015), hvor en samlet justiskomite understreket behovet for en opptrappingsplan mot vold og overgrep for å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep. Hovedformålet med opptrappingsplanen er å sikre en helhetlig plan med tverrfaglig bredde i tiltakene for å bekjempe vold og overgrep. Planen skal sikre god samordning mellom tiltakene for å fjerne bristene mellom de ulike tiltakene og styrke alle ledd i tiltakskjeden. På den måten kan man legge til rette for at brukerperspektivet står i fokus. Et viktig siktemål

med planen er å legge til rette for en planmessig utbygging av tilbudet til barn som lever med vold. I tillegg er det helt avgjørende at ansvaret tydeliggjøres, slik at man hindrer ansvarspulverisering. Alle aktører, både offentlige, ideelle og andre private, må jobbe bedre sammen for å gi et best mulig tilbud til barn som utsettes for vold og overgrep. Det er avgjørende å få systemendringer og sikre kvalitetsheving i sjekkpunkter, rutiner og arbeidsmetoder på systemnivå slik at rettsikkerheten ikke er avhengig av ildsjeler og enkeltpersoner.

Skal man lykkes i å bekjempe vold og overgrep, er det etter flertallets mening helt avgjørende å sikre tiltak med en helhetlig tilnærming og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og målretting av midler. Flertallet understreker derfor at tiltakene i opptrappingsplanen skal følges opp med friske og målrettede midler. I tillegg påpeker flertallet at planen skal tallfeste beløp for hele planperioden, og at driftsutgiftene skal økes til et bestemt nivå i løpet av perioden, slik at det synliggjøres hva opptrappingen av driftsutgiftene sammen med utgiftene til investeringer totalt sett vil innebære av økte midler til kampen mot vold mot barn i løpet av planperioden.

Flertallet viser til at opptrappingsplanen mot vold og overgrep skal gjennomføres etter modell av opptrappingsplan for psykisk helse som gikk over ti år og ble avsluttet i 2008. Bakgrunnen for dette er at evalueringer viser at de kvantitative målene i opptrappingsplanen for psykisk helse langt på vei ble nådd, med økt kapasitet på det psykiske helsetilbudet, flere omsorgsboliger i kommunene og flere helsetjenesteårverk. Å øremerke midlene til å bygge ut de psykiske helsetjenestene var ifølge evalueringen en suksess som bidro til at så mange av målene i den ambisiøse opptrappingsplanen for psykisk helse ble nådd.

Flertallet viser til at det er nødvendig med gode evalueringer og justeringer underveis i planperioden for å sikre at tiltakene oppnår formålet. Flertallet er glad for at regjeringen har påpekt at dette vil gjennomføres i planperioden.

Flertallet viser til at Prop. 12 S (2016–2017) gir en god fremstilling av hvilke utfordringer som foreligger for å bekjempe vold og overgrep. I tillegg beskriver regjeringen i proposisjonen en rekke gode tiltak som regjeringen enten vurderer å utrede, eller som allerede er vedtatt at skal gjennomføres. Regjeringen påpeker i proposisjonen at formålet med planen er å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner med særlig vekt på å bekjempe vold og overgrep som rammer barn og unge.

Flertallet deler de overordnede målene proposisjonen lister opp:

Ansvar for å forebygge og bekjempe vold og overgrep skal være fastsatt, tydelig og lederforankret:

- på alle forvaltningsnivåer.
- Forebygging av vold og overgrep skal prioriteres og styrkes.
- Alle relevante sektorer skal synliggjøres som helsefremmende arenaer.
- God og riktig kompetanse om vold og overgrep skal finnes i alle sektorer og tjenester.
- Vold og overgrep skal oppdages tidlig, og voldsutsatte skal få individuelt tilpasset oppfølging og behandling.
- Voldsutøvere og overgripere skal få hjelp for å forebygge nye overgrep.
- Etterforskning av saker om vold og overgrep skal prioriteres, kapasiteten skal styrkes og kvaliteten skal økes.
- Voldsutsatte skal gis bedre beskyttelse.
- Arbeidet mot vold og overgrep skal samordnes på tvers av tjenester og sektorer.
- Arbeidet mot vold og overgrep skal være kunnskapsbasert, og effekter av tiltak skal evalueres.
- Kunnskap om og forståelse av vold og overgrep skal økes i befolkningen.
- Brukermedvirkning og barns deltakelse skal ivaretas i utvikling av politikk og tjenester.

Flertallet viser til at regjeringen i proposisjonen slår fast at «målet er at ingen skal utsettes for vold og overgrep». Flertallet understreker dette målet og mener det er viktig og riktig at arbeidet mot vold og overgrep har en nullvisjon som den overordnede målsettingen.

Flertallet viser til at målsettingen om en konkret opptrapping ikke kan gjennomføres uten en forpliktelse om økte driftsmidler og øremerking, slik justiskomiteen ba om i Innst. 315 S (2014–2015). Flertallet viser til at en opptrappingsplan ikke er en vanlig handlingsplan, men en plan som skal sikre en opptrapping av konkrete tiltak, slik at vi kan bekjempe vold og overgrep i langt større grad enn vi klarer i dag.

Flertallet viser til høring i justiskomiteen 6. desember 2016, hvor de fleste høringsinstansene påpekte at proposisjonen godt beskriver de utfordringene vi står overfor når det gjelder vold og overgrep. Mange høringsinstanser, blant annet Barneombudet, UNICEF, Redd Barna, Norsk Sykepleierforbund, Norske Kvinners Sanitetsforening og Statens Barnehus, understreket imidlertid viktigheten av konkrete tiltak som skal følges av forpliktende bevilgninger i planperioden.

Flertallet viser til konvensjonen om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbul-konvensjonen), som Norge

signerte 7. juli 2011, men foreløpig ikke har ratifisert. Flertallet viser til Dokument 15:299 (2016–2017), der statsråden kunne opplyse at nødvendige endringer i straffeloven ble gjennomført ved lov 17. juni 2016, jf. Prop. 42 L (2015–2016), slik at norsk rett nå oppfyller konvensjonsforpliktelsene fullt ut, og at regjeringen tar sikte på å fremme en proposisjon om ratifisering for Stortinget snarlig. Flertallet viser til at Istanbul-konvensjonen ikke kan ratifiseres før forholdet til Grunnloven § 26 annet ledd om traktatinnngåelser er avklart.

Flertallet vil spesielt fremheve viktigheten for voldsutsatte kvinner av at Norge da blir underlagt Europarådets overvåkingsmekanismer på området, med en egen ekspertgruppe som følger med på både lovgivning og praksis, og som rapporterer jevnlig om status i landenes etterlevelse av sine forpliktelser etter konvensjonen. Flertallet viser videre til Europarådets mangeårige kampanje mot vold i nære relasjoner, som markeres 25. november hvert år.

2. Ansvar, samordning og samarbeid

2.1 Sammendrag

Regjeringens mål er at ansvaret for å forebygge og bekjempe vold og overgrep skal være fastsatt, tydelig og lederforankret på alle forvaltningsnivåer. Arbeidet skal samordnes på tvers av tjenester og sektorer. Dette er avgjørende både for å bekjempe vold og overgrep og for å redusere kostnader for berørte og for samfunnet. Opptappingsplanen skal tydeliggjøre de enkelte aktørenes forpliktelser i arbeidet med å forebygge vold og følge opp voldsutsatte, inkludert kommunenes ansvar. Store deler av det offentlige tjenesteapparat kommer i kontakt med personer som står i fare for å bli, som er eller som har vært utsatt for vold. Utsattes behov er ofte sammensatte og krever tverrfaglig og tverretattlig tilnærming. Dette forutsetter en tydelig ansvars- og rollefordeling mellom tjenestene som møter voldsutsatte.

I kapittel 2 vises det til at virksomheter som tilbyr offentlige tjenester, har et særskilt ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og behandle voldsutsatte. Dette gjelder både statlig og kommunal sektor. Videre viser kapitlet til at et godt samarbeid mellom og innenfor kommunale og statlige tjenester er avgjørende for at voldsutsatte skal bli godt ivaretatt. Kommunale handlingsplaner kan være effektive verktøy i denne sammenhengen. I kapitlet understrekes videre viktigheten av at den enkelte etat kjenner regelverket når det gjelder taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

Regjeringen vil:

- Gjennomgå etablerte strukturer og systemer for å vurdere hvordan disse bedre kan ivareta arbeidet mot vold og overgrep.
- Sørge for at vold og overgrep tas inn i de relevante underliggende etaters samfunnsoppdrag.
- I forbindelse med struktur- og kvalitetsreformen i barnevernet fremme en lovproposisjon der forventningene til kommunenes forebyggende arbeid klargjøres.
- Tydeliggjøre rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver når det gjelder arbeidet mot omsorgssvikt, vold og overgrep.
- Utrede endringer i crisesenterloven med sikte på å klargjøre kommunenes ansvar for å forebygge vold og overgrep.
- Tydeliggjøre i spesialisthelsetjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og tannhelsetjenesteloven ansvaret de regionale helseforetakene, kommunene og fylkeskommunene, herunder ledelsen, har for å bidra til at vold og seksuelle overgrep blir forebygget, avdekket og avverget ved ytelse av helse- og omsorgstjenester.
- Bidra til at kommuner utarbeider kommunale eller interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner.
- Vurdere behovet for å utvide bestemmelsen om avvergingsplikt.
- Sørge for at RVTS-ene i større grad bidrar til lokalt og regionalt samarbeid og samordning av voldsarbeidet.
- Bidra til systematisk samarbeid mellom relevante tjenester, for eksempel konsultasjonsteam.
- Prøve ut en modell for håndtering av vold og overgrep mot sårbare voksne – TryggEst.
- Styrke samarbeidet mellom politi og barnevern.
- Styrke samarbeidet mellom familieverntjenesten og helsestasjonene.
- Klargjøre og forenkle bestemmelsen om opplysningsplikt til barnevernet.
- Vurdere hvordan temaer knyttet til vold kan inkluderes i 0–24-samarbeidet.

2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at skal vi klare å forebygge, avdekke og bekjempe vold og hjelpe både dem som utsettes for vold og overgrep, og dem som utøver volden og overgrepene, i langt større grad enn vi klarer i dag, er det helt avgjørende at ansvaret for arbeidet er tydelig plassert. På den måten kan man lettere koordinere arbeidet og sikre samarbeid mellom relevante aktører med målrettede tiltak. Flertallet vi-

ser til Prop. 12 S (2016–2017) side 30, hvor regjeringen uttrykker:

«Det er en utfordring å komme inn tidlig nok når ingen tjeneste har som primær oppgave å forebygge vold og overgrep. Tjenestene har ikke nødvendigvis tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å drive godt forebyggende arbeid rette mot de mest sårbare gruppene. Resultatene av forebyggende arbeid vil ofte være vanskelig å måle på kort sikt. Det kan føre til at forebygging blir nedprioritert.»

Flertallet er enig i at det er en stor utfordring at ingen har som primær oppgave å forebygge vold og overgrep. Flertallet mener det er positivt at regjeringen, i forbindelse med struktur- og kvalitetsreformen i barnevernet, vil fremme forslag der forventningene til kommunenes forebyggende arbeid klargjøres, samt at det foreslås at kommunenes ansvar skal tydeliggjøres i krisesenterloven. Dette er avgjørende for å kunne forebygge i langt større grad enn det vi gjør i dag. Det er klart at flere instanser, også i fremtiden, vil ha ansvar for å forebygge. Men etter flertallets mening må kommunene ha et særskilt ansvar for å forebygge vold og overgrep slik at ansvarsapulverisering forhindres. Kommunene må i større grad koordinere samarbeidet mellom relevante etater som arbeider med å bekjempe vold og overgrep. Flertallet viser til at ansvaret for å koordinere regjeringens arbeid mot vold i nære relasjoner og vold mot barn og unge er delt mellom Justis- og beredskapsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet. Flertallet mener det er viktig at det er tydeliggjort hvor det koordinerende ansvaret for å bekjempe vold og overgrep i nære relasjoner ligger, og vil i den sammenheng bemerke at Justis- og beredskapsdepartementet koordinerer regjeringens innsats for å bekjempe vold i nære relasjoner generelt, mens Barne- og likestillingsdepartementet koordinerer arbeidet for å bekjempe vold mot barn og unge spesielt. Flertallet merker seg at det i opptrappingsplanen foreslås å utrede endringer i krisesenterloven med sikte på å klargjøre kommunens ansvar for å forebygge vold og overgrep. Flertallet merker seg videre at det av planen også følger at kommunens ansvar for forebygging i tillegg skal tydeliggjøres innenfor helselovgivningen. Flertallet viser til at det er helt avgjørende at kommunens ansvar for det forebyggende arbeidet tydeliggjøres. Det er viktig å sørge for at alle kommuner sikrer godt samarbeid mellom relevante aktører. Samarbeid og koordinering av arbeidet for å bekjempe vold mot barn er helt avgjørende for å kunne nå målet som en nullvisjon om vold og overgrep innebærer. Samarbeid og koordinering mellom kommunale, statlige og ideelle aktører må styrkes betydelig for å hindre dobbeltarbeid og sikre at ingen faller mellom to stoler. Flertallet viser til ulike måter å organisere kommunens arbeid

på som Familiens Hus/Familiesenter hvor man har samlet alt av tilbud i kommunen til familier.

Flertallet mener at det må gis tilskuddsordninger til kommuner med øremerkede midler for å sikre et bedre koordinerende arbeid for å hjelpe alle familier, og spesielt utsatte og sårbare familier.

Flertallet viser til planens overordnede mål, herunder lederforankring av ansvar på alle forvaltningsnivåer for å forebygge og bekjempe vold og overgrep, styrking av kompetanse i alle relevante sektorer og samordning på tvers av sektorer og tjenester. Flertallet understreker viktigheten av et slikt forpliktende samarbeid på kommunalt nivå og viser blant annet til Dokument 15:809 (2015–2016), der det påpekes at vold i nære relasjoner forebygges best lokalt, og at vold i nære relasjoner derfor bør være en viktig del av oppgavene til kommunale beredskapsråd. I beredskapsrådene sitter representanter for ledelsen i alle relevante etater, både i stat, fylke og kommune. Beredskapsrådenes oppgaver er nettopp å kartlegge omfanget av uønskede hendelser, avdekke svakheter, tette huller i samarbeidet, fylle på ved manglende kompetanse, forberede seg på aksjon når uønskede hendelser skjer, og sist, men ikke minst, forebygge gjennom systematisk og løpende samarbeid. Flertallet viser også til statsrådets positive svar i saken, datert 5. april 2016. Daværende statsråd Anders Anundsen viste der til at han i mars 2016 hadde sendt brev til alle landets kommuner med anmodning om at beredskapsrådene gjennomfører egne risiko- og sårbarhetsanalyser i den hensikt å sette kommunene bedre i stand til å forebygge, avdekke og håndtere familievold. Flertallet ber regjeringen følge opp dette viktige arbeidet.

Flertallet ser frem til rapporten som Barnevoldsutvalget skal legge frem sommeren 2017, hvor samarbeidet mellom relevante aktører som arbeider med vold og overgrep av barn, gjennomgås. Her er det viktig at det ikke bare utarbeides rutiner for hva som skal gjøres, men også en plan for hvordan kompetansen til den enkelte skal heves.

Flertallet viser videre til Innst. 346 S (2015–2016) om en helhetlig opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, hvor en samlet helse- og omsorgskomite ber regjeringen vurdere et krav om at kommunene skal definere hvem som har det overordnede ansvar for hjelpetjenestene til barn og unge, for videre å sikre at barn og unge får hjelpen de trenger tidnok og på riktige premisser. Ingen barn skal bli kasteballer i et sammensatt system, og særlig viktig vil dette være for barn som er ekstra sårbare som følge av at de har erfart å bli utsatt for vold og overgrep. Flertallet viser til at regjeringen jobber med å følge opp dette stortingsvedtaket.

Flertallet mener at tverrsektorielt samarbeid om barn og unge, herunder skolehelsetjeneste, helse-

stasjon, barnevern, skole og barnehage, er viktig for å kunne lykkes i å forebygge og avdekke vold og overgrep mot barn og unge i større grad enn i dag.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Sykepleierforbundet i sitt høringsinnspill vedrørende Prop. 12 S (2016–2017) understreker denne problemstillingen:

«Man [Barnesykepleiere] mangler arenaer for utveksling av informasjon og mulighet til å snakke sammen på tvers av profesjoner og etater. Det gjør at ingen sitter igjen med det helhetlige bildet av barnets og familiens situasjon.»

Dette medlem viser til at svak koordinering og for lite dialog og samarbeid påpekes som en av de største utfordringene av flere av høringsinstansene som gav sine innspill i høringen tirsdag den 6. desember 2016. Dette stadfestes også i en rekke rapporter og undersøkelser hvor det påpekes at barn og unge er spesielt sårbare for et slikt fragmentert system hvor hjelpetjenestene ikke er tilstrekkelig koordinert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS-ene), som er lokalisert fem steder i Norge. RVTS-ene har ansvar for undervisning, veiledning, informasjon og nettverksarbeid blant annet om vold og overgrep. De skal ikke behandle enkelt saker, men bistå ulike instanser med kompetanse, enten det er asylmottak, barne- og familievern, helsesektoren, politi eller frivillig sektor. Flertallet viser til at RVTS-ene vil spille en viktig rolle i forbindelse med opptrappingsplanen.

Flertallet viser til at det er etablert konsultasjonsteam flere steder i landet bestående av for eksempel ansatte i skolen, PPT, barnehager, psykisk helseteam etc. Formålet med slike team er at berørte instanser kan ta kontakt ved bekymring og mistanke om at et barn utsettes for vold og overgrep.

Flertallet viser til planen der regjeringen ser behovet for å evaluere erfaringene med konsultasjonsteamene. Dersom dette viser seg å være en hensiktsmessig modell, skal regjeringen sørge for at denne erfaringen formidles til kommunene slik at modellen på sikt kan bli landsdekkende. Flertallet mener konsultasjonsteam er en god ordning som kommunene bør benytte.

Flertallet viser til at barnevernet og politiet står i en særstilling ved mistanke om vold og overgrep. De har ulike oppgaver og mandat, men er ofte involvert i de samme sakene. Det er derfor helt avgjørende at de har et godt samarbeid. Når barnevern og politi ikke samarbeider godt, kan barnevernets ar-

beid forstyrre politiets etterforskning, og politiets arbeid kan forstyrre barnevernets arbeid. Det er etter flertallets oppfatning positivt at det nå skal utarbeides retningslinjer for samarbeidet mellom barnevernet og politiet. Flertallet mener dog at samarbeidet mellom politiet og barnevernet ved mistanke om vold og overgrep må forankres i den nye barnevernloven. Blant annet bør det lovfestes at barnevernet alltid skal anmelde saker til politiet ved mistanke om vold og overgrep, slik at man sammen kan vurdere hvilke tiltak og prosedyrer som bør iverksettes for å sikre at barnets beste blir ivaretatt. Flertallet er glad for at regjeringen uttrykker et mål om at barnevernets kvalitets- og strukturereform skal bidra til økt kompetanse om analyser og vurderinger i barnevernets undersøkelsesarbeid som grunnlag for beslutninger og tiltaksvalg. Det er etter flertallets mening helt avgjørende at dette arbeidet sees i sammenheng med politiets arbeid, og at deres lovverk ikke står i motsetning til hverandre. Flertallet mener videre det bør sikres mulighet for at barnevern og politi kan drøfte saker uten at taushetsplikt står i veien, og uten at politiet må gripe inn dersom de får vite om vold og overgrep. Det er viktig å legge til rette for at barnevern og politi kan gjøre sine vurderinger sammen for å sikre en best mulig håndtering av saken. Flertallet vil også peke på behovet for å sikre tidsmessig koordinering av barnevernets og politiets arbeid, slik at barnevernet for eksempel ikke henlegger saker om mistanke om vold og overgrep før politiet er ferdig med å etterforske saken. Det kan medføre at politiets mulighet for å etterforske saken på en god måte svekkes betydelig, noe som er svært uheldig. Det må derfor etter flertallets mening utredes hvordan dette samarbeidet kan bedres. Flertallet mener videre det bør utredes hvilke metoder barnevernet skal bruke i saker som omhandler vold og overgrep.

Flertallet mener det er viktig med et godt samarbeid mellom helse- og omsorgstjenestene og krisesentrene fordi mange brukere av krisesentertilbudet vil ha behov for helsehjelp og behandling. Flertallet ber regjeringen vurdere hvordan samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenesten og krisesentrene fungerer og kan bedres.

Flertallet er opptatt av at barn som er utsatt for vold og overgrep, må beskyttes selv om de flytter til en annen kommune. Flertallet er kjent med at det er tilfeller der barn blir flyttet til en ny kommune når barnevern og andre offentlige etater begynner å fatte mistanke om at noe alvorlig skjer. Flertallet ber derfor regjeringen presisere barnevernstjenestens plikt til å gi opplysninger til ny barnevernstjeneste ved flytting i den nye barnevernsloven, samt vurdere om det er mulig med et felles register for alle kom-

muner slik at opplysninger i alvorlige saker kommer frem.

Flertallet mener barnevernets risikovurdering ikke må være til hinder for politiets arbeid knyttet til saker som omhandler vold mot barn. Flertallet viser til at regjeringen vil styrke samarbeidet mellom politi og barnevern, og at Bufdir i samarbeid med POD er i ferd med å utarbeide retningslinjer som skal bedre samarbeidet.

Flertallet viser til Prop. 12 S (2016–2017), hvor det fremgår på side 24:

«Ulik forståelse av praktisering av reglene om taushetsplikt og opplysningsplikt kan i noen tilfeller synes å være til hinder for å kunne gi volds- og overgrepssatte et godt nok tilbud.»

Flertallet viser til at det er helt avgjørende at den enkelte ansatte som arbeider med barn og unge, har god kjennskap til opplysnings-, avvergings- og taushetsplikten. Flertallet er glad for tydelig og god omtale av opplysningsplikten i proposisjonen og deler vurderingene som blir gjort. Flertallet mener det er positivt at det nå skal foretas en utredning av dette lovverket som skal resultere i en tverrsektoriell veileder som skal bidra til felles forståelse av regelverket om taushetsplikt og informasjonsutveksling i forvaltningen og i tjenesteapparatet. Flertallet ser frem til denne utredningen, men påpeker at det er helt avgjørende at veilederen faktisk tas i bruk og anvendes i det løpende arbeidet. Dette er etter flertallets mening et ledelsesansvar. Det er helt avgjørende at den enkelte ansatte ikke bare har kjennskap til regelverket knyttet til opplysnings-, taushets- og avvergingsplikt, men også er trygg på hvordan regelverket skal forvaltes.

Flertallet er opptatt av at avvergingsplikten i straffelovens § 196 er tydelig og godt kjent blant ansatte i de relevante etatene. Flertallet ønsker samtidig å vurdere behovet for å utvide bestemmelsen om avvergingsplikt, behovet for en egen bestemmelse for avvergingsplikt knyttet til vold mot barn, samt behovet for en utsatt foreldelsesfrist som gjelder fra barnet er 18 år gammelt. Flertallet viser til at behovet for utvidelse av avvergingsplikten er et av tiltakene i opptrappingsplanen, og at arbeidet er igangsatt i departementet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med KS utarbeide veiledere om hvordan ansatte i kommuner kan avdekke og følge opp vold i nære relasjoner.»

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det kan lovfestes at barnevern og politi skal samarbeide bedre, og hvilket ansvar og hvilke rutiner barnevernet skal følge ved mistanke om vold og overgrep.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som klargjør og forenkler bestemmelsen om opplysningsplikt til barnevernet.»

Flertallet understreker at vold og overgrep mot kvinner og barn er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem, som vil ha store konsekvenser også senere i livet for den som blir utsatt. I verste fall kan denne typen vold føre til tap av liv. Flertallet mener arbeidet mot vold og overgrep må være tverrsektorielt og involvere alle samfunnsområder. Særlig må helsesektoren ta et betydelig ansvar for å avdekke vold og overgrep og sørge for at ofrene blir ivaretatt. Både helsestasjon, jordmor, fastlege, tannlege og andre fagpersoner i primærhelsetjenesten må ha kunnskap for å ivareta sårbare og utsatte barn og voksne. Flertallet mener samarbeid lokalt mellom barnehage, barnevern, skole, helsevesen og politi er svært viktig for å lykkes med å hjelpe ofre for vold og overgrep og hindre gjentakelse.

Flertallet viser til at ansvar for forebygging, avdekking og behandling, eller hjelp til det enkelte offer, må være tydelig forankret og plassert.

Flertallet viser til at opptrappingsplanen omhandler vold i nære relasjoner med hovedfokus på vold og overgrep mot barn og vold generelt. Vold og trusler på arbeidsplassen er imidlertid problemstillinger som må tas på alvor, men flertallet anser at dette temaet best tas innenfor en egen ramme som omhandler vold og trusler på arbeidsplassen i sin helhet. Flertallet viser til en publikasjon fra Arbeidstilsynet fra 2009 som viser at stadig flere utsettes for vold og trusler i forbindelse med arbeidet. Dette gjelder særlig i tjenesteytende næringer. De fem mest utsatte bransjene er ifølge arbeidstilsynets rapport helse og sosial, offentlig administrasjon, undervisning, hotell og restaurant samt transport. I henhold til tall fra SSB ble det rapportert 1 243 tilfeller av «påført voldsskade» i 2015 og 439 tilfeller av «trusler om vold» samme år.

3. Forebygge vold og overgrep

3.1 Sammendrag

Regjeringens mål er at forebygging av vold skal prioriteres og styrkes, og at alle relevante sektorer skal bidra og synliggjøres som helsefremmende arenaer.

Vold er et betydelig samfunnsproblem og et folkehelseproblem. Omfanget av vold og overgrep tydeliggjør behovet for ytterligere satsing på det helsefremmende og forebyggende arbeidet.

Med forebyggende arbeid menes alt arbeid som kan redusere sannsynligheten for at vold og overgrep skjer, og arbeid for å stoppe pågående vold. God forebygging kan redusere behovet for mer inngripen-

de tiltak og spare enkeltindivider og samfunnet for store kostnader, både menneskelige og økonomiske. Dette krever tidlig innsats og langsiktig arbeid.

Det er behov for forebyggende innsats rettet mot befolkningen generelt, og tiltak rettet mot individer eller grupper som lever under en kjent økt risiko for å bli utsatt for vold.

I kapittel 3 beskrives hvordan vold og overgrep kan forebygges bedre, både ved å styrke det brede forebyggende og helsefremmende arbeidet og ved tiltak som tar utgangspunkt i kjente risikofaktorer. Forebyggingstiltak vil finne sted på flere arenaer: i familien, i barnehagen, på skolen eller på internett. Det er også behov for tiltak som retter seg mot personer eller grupper som lever under forhold som øker risikoen for å bli utsatt for vold.

Regjeringen vil:

- Videreføre årlig tiltakspakke for å forebygge vold i nære relasjoner.
- Utarbeide indikatorer for vold og overgrep slik at kommunene kan følge med på utviklingen og iverksette forebyggende tiltak.
- Avklare hvordan Folkehelseinstituttet kan ivareta temaet vold og overgrep.
- Tydeliggjøre RVTS-enes ansvar for å bistå kommunal sektor i å forebygge vold og overgrep.
- Sikre at jordmødre ved alle fødeavdelinger informerer foreldre om risikoen ved å riste et spedbarn.
- Revidere forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjeneste med tydeliggjøring av ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep.
- Styrke satsingen på helsestasjons- og skolehelsetjeneste.
- Utvikle en nasjonal strategi for foreldrestøttende tiltak.
- Styrke tilskudd til kommuner til foreldrestøttende tiltak.
- Utvide programmet Nurse Family Partnership dersom evalueringen viser gode resultater.
- Utrede en lovfesting av familieverntjenestens forebyggende arbeid.
- Revidere Veileder for utarbeidelse av plan for krisehåndtering. Mistanke om ansattes seksuelle overgrep mot barn.
- Utvikle digitalt informasjonsmateriell om vold og overgrep til bruk i barnehage og skole.
- Styrke innsatsen mot mobbing og digitale krenkelser.
- Gjennomføre dialoggrupper mot vold i asylmottak.
- Gjennomføre opplæring for beboere i mottak om temaene vold i nære relasjoner, vold og overgrep mot barn og unge og seksuell helse.

- Styrke den barnefaglige kompetansen i mottak.
- Sørge for informasjon om nettrelaterede overgrep, samt opprette nettressurs med egne webkurs for foreldre, barn og profesjonelle aktører.
- Gjøre barnehagene og skolene bedre i stand til å informere barn og foreldre om nettvett og hvordan å avverge internettrelaterede overgrep.
- Styrke tematikken om internettrelaterede overgrep i foreldrestøttende tiltak.
- Utrede hvordan krav til politiattest kan omfatte yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen.

3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det viktigste tiltaket for å bekjempe vold og overgrep er å satse på forebygging. Det må derfor investeres for fremtiden i forebyggende tiltak slik at barn og unge slipper å vokse opp med fare for vold og overgrep. Jo tidligere man iverksetter tiltak, jo større er muligheten for å minimere skaden for det enkelte barn. Flertallet viser til at mange av de forebyggende tiltakene som omtales, også vil være tiltak som gir økt avdekking av vold mot barn. Flertallet viser til merknader om forankring av ansvaret for det forebyggende arbeid under kapittel 2 om «Ansvar, samordning og samarbeid».

Flertallet viser til at barn under to år er spesielt sårbare og har størst risiko for å bli utsatt for vold og overgrep. Det er viktig at tilbudet som gis til gravide, er helhetlig og godt. Det er etter flertallets mening helt avgjørende at fastlege, jordmor, helsestasjon, fødeavdeling og barselavdeling samarbeider og overfører viktig informasjon knyttet til familiens og barnets situasjon. Det må her utredes hvordan alle som har kontakt med den gravide og barnet den første tiden, kan utveksle informasjon slik at barnet blir ivaretatt og får den beskyttelse det har krav på. Spesielt er det viktig å få på plass gode rutiner der det er mistanke om vold og overgrep.

Flertallet viser til Helsedirektoratets retningslinjer for svangerskapsomsorgen, hvor det fremkommer:

«Mellom 8 og 14 prosent av kvinner har vært utsatt for vold fra partner, og om lag fire prosent av alle gravide i Norge har vært utsatt for fysisk vold i svangerskapet. Å være gravid og bli utsatt for vold kan få alvorlige konsekvenser, både for den gravide og det ufødte barnet. Retningslinjen anbefaler at helsepersonell åpner opp for temaet vold i nære relasjoner så tidlig som mulig i svangerskapet som del av etablert god klinisk praksis.»

Videre påpekes det:

«Å avdekke vold kan være en krevende oppgave

for helsepersonell. Man kan få kjennskap til svært belastende livshistorier. Helsepersonell har likevel overveiende positive erfaring med å etterspørre og avdekke vold. Dette forutsetter at de har tid, kunnskap, henvisningsmuligheter og gode samarbeidsrutiner med andre faginstanser.»

Flertallet viser til høringen i justiskomiteen 6. desember 2016, hvor det ble påpekt at det i en rapport utarbeidet av TNS Gallup på vegne av Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) fremkommer at 11 pst. av jordmødre ikke spør de gravide om de har erfaring med vold, og under halvparten av jordmødrene spør alle gravide om vold. 13 pst. spør bare en fjerdedel av de gravide. Rapporten viser at mange jordmødre vegrer seg for å spørre om vold. Flertallet viser til at om lag fire pst. av alle gravide i Norge har vært utsatt for vold. Det er derfor meget viktig at helsetjenesten spør gravide om vold og har kunnskap om vold og overgrep. Dersom man på et så tidlig stadium kan avdekke vold og overgrep, vil det forebygge mye. Flertallet er glad for at regjeringen vil sikre gode helsekort og også elektroniske helsekort som skal sikre at vold blir drøftet når gravide er i kontakt med helsevesenet. Det er etter flertallets mening helt avgjørende at det, som en del av det systematiske arbeidet i helsetjenestens arbeid med gravide, sikres at spørsmål knyttet til avdekking av vold og overgrep er en del av rutinene.

Flertallet viser til at det er nødvendig å tilføre ytterligere ressurser til skolehelsetjenesten og helsestasjonene for å sikre at tjenestene kan utøve sin helsefremmende og forebyggende funksjon. Om man skal være i stand til å fange opp familier i risikozonen og barn og ungdom som er utsatt for vold og overgrep, så må disse lavterskeltilbudene styrkes med flere ansatte, og det må sikres kompetanse om vold og overgrep i alle ledd.

Flertallet viser til at den økonomiske satsingen på helsestasjonene og skolehelsetjenesten gjennom statsbudsjettet de siste årene tilsvarer en offensiv styrking av disse tjenestene.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti peker på at det er bevilget om lag 1 mrd. kroner til skolehelsetjenesten og helsestasjonene siden 2013.

Allikevel viser dette medlem til at bare halvparten av midlene har blitt benyttet til formålet i kommunen. Dette medlem viser til at kun deler av bevilgningen de siste årene har blitt øremerket, og understreker viktigheten av at bevilgningene i sin helhet bør øremerkes frem til tjenestene er på et tilfredsstillende nivå som gir et likeverdig og godt tilbud til barn, unge og familier. Flere steder er det slik at helsestasjonene og skolehelsetjenesten kun har mulighet til å gjøre et «minste minimum» av det ar-

beidet virksomheten er satt til, som følge av manglende ressurser og lite personell. Fortsatt økte og øremerkede bevilgninger må til i årene fremover om tjenestene skal kunne utøve sin forebyggende funksjon.

Dette medlem understreker viktigheten av at skolehelsetjenesten styrkes for å sikre et tilgjengelig tjenestetilbud for alle elever. For å etablere tillit mellom personell i skolehelsetjenesten og den enkelte elev er det nødvendig at personalet har tid til den enkelte som oppsøker tjenesten, men at de også selv aktivt kan oppsøke elevene og samarbeide godt med skolen for å kunne iverksette helsefremmende og forebyggende tiltak samt fange opp elever som kan være utsatt for vold eller overgrep. Dette medlem mener det må etableres en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten for å sikre et godt og likeverdig tilbud, og viser til at det som følge av behandlingen av Dokument 8:54 S (2014–2015), jf. Innst 315 S (2014–2015) ble gjort følgende vedtak (nr. 626, 8. juni 2015):

«Stortinget ber regjeringen utrede en bindende minimumsnorm i skolehelsetjenesten.»

Dette medlem viser til at Helsedirektoratet har fått i oppgave å utrede mulige løsninger for, og virkninger av, en bindende minimumsnorm i skolehelsetjenesten, og understreker i den forbindelse viktigheten av en forpliktende innretning som sørger for et reelt kapasitetsløft for skolehelsetjenesten i løpet av planperioden.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til anmodningsvedtak 626 (2014–2015): «Stortinget ber regjeringen utrede en bindende minimumsnorm i skolehelsetjenesten». Disse medlemmer viser også til at Helsedirektoratet har fått i oppdrag å vurdere mulige løsninger for, og virkninger av, en bindende minimumsnorm i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Direktoratet skal levere en utredning til departementet i løpet av 2017.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at helsestasjonen er den instansen alle barn har kontakt med utenfor sin familie før det eventuelt starter i barnehage. Helsedirektoratet anbefaler at alle nyfødte skal få hjemmebesøk. Praksisen knyttet til dette er ulik og avhenger i stor grad av ressurser. Tall fra en undersøkelse Ammehjelpen har gjort for 2015, viser at bare 11 pst. av alle barselkvinner i Norge bor i en kommune som følger rådet i de nasjonale retningslinjene. Flertallet er av den oppfatning at hjemmebesøk for alle nyfødte barn er et viktig tiltak for å gi nybakte foreldre trygg-

het og sikkerhet, samt at det er et viktig tiltak for jordmor og helsesøster for å vurdere barnets hjemmesituasjon. Hjemmebesøk hos nyfødte som et veldig viktig forebyggende tiltak ble også pekt på under justiskomiteens høring om Prop. 12 S (2016–2017). Helsestasjonen får gjennom besøket mye mer kunnskap om det enkelte barns situasjon. Helsestasjonen kan dermed iverksette tiltak på egen hånd eller videreformidle bekymring eller behov for støtte til andre relevante etater, som for eksempel barnevernet. Flertallet mener at helsestasjonene må få et tydeligere ansvar for å forebygge og bekjempe vold og overgrep mot barn. De har jevnlike treffpunkter med barna og de voksne og dermed store muligheter til å avdekke flere tilfeller av vold og overgrep enn de gjør i dag.

For å lykkes både med at jordmor og helsesøster får til hjemmebesøk raskt etter fødsel og i samsvar med de til enhver tid gjeldende retningslinjer og regler på dette området, er det etter flertallets mening viktig at det brukes elektronisk melding om fødsel fra sykehus til kommunene. Flertallet peker også på at den offensive økonomiske satsingen på helsestasjonene må fortsette.

Flertallet påpeker at for å kunne forebygge og avdekke vold og overgrep i nære relasjoner må kapasiteten og kompetansen på helsestasjonene styrkes spesielt. Utbyggingen av jordmortjenesten i kommunene må holde tritt med innbyggernes behov for hjelp og oppfølging. Blant annet tilsier forkortet liggetid ved norske fødeavdelinger at barselkvinner må få ytterligere oppfølging fra jordmor og helsestasjonstjenesten i hjemmkommunen eller bydelen. Manglende faglig oppfølging den første tiden hjemme kan utfordre pasientsikkerheten både for mor og barn. I den første barseltiden har jordmødrene avgjørende fagkompetanse om mor og barn. Hjemmebesøk fra jordmor i barselperioden kan bidra til å forebygge hendelser som setter spedbarnets liv og helse i fare. Derfor er det viktig at jordmor fra helsestasjonen har kapasitet til å oppsøke mor og barn i deres hjemmemiljø, men også at den enkelte ansatte har nødvendig kompetanse til å kunne gjenkjenne faresignaler og agere om det er mistanke om at barnet er utsatt for vold eller overgrep eller er i risikozonen.

Flertallet vil understreke viktigheten av at alle fødeavdelinger informerer foreldre om risikoen ved å riste et spedbarn. Når det gjelder kommunene har helsestasjons- og skolehelsetjenesten en svært viktig oppgave i å informere og veilede nybakte foreldre. Det jobbes med revidering av forskrift om helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Det vil i dette arbeidet bli foreslått å tydeliggjøre denne tjenestens ansvar for å forebygge og avdekke vold og overgrep. Flertallet forventer at risting av spebarn blir reg-

net som vold og følgelig blir en del av arbeidet med ny forskrift.

Flertallet viser til at ansatte i den offentlige tannhelsetjenesten som oftest er de helsearbeiderne som ser barn og ungdom mest regelmessig i tidsintervallet fra de er 0–20 år. Dette alene tilsier at tannlege og annet tannhelsepersonell har en særskilt mulighet og viktig rolle i arbeidet med å avdekke vold og overgrep blant barn og unge. Det kommer rundt 600 bekymringsmeldinger til barnevernet fra tannhelsetjenesten hvert år, og tannhelsetjenesten er blant dem som oftest melder fra. I en ny undersøkelse fremkommer det at 30 pst. av tannlegene har vært bekymret for et barn uten å melde ifra, ifølge Den norske tannlegeforening. Tannhelsepersonell ønsker seg mer kompetanse for å kunne vurdere tegn og atferd som kan tyde på at barn kan være utsatt for barnemishandling og omsorgssvikt. De er opptatt av å lære mer om å identifisere fysisk mishandling. Flertallet understreker viktigheten av at tannhelsepersonell besitter nødvendig kompetanse til å kunne avdekke vold og overgrep blant barn og unge, både ved at tematikken vies tilstrekkelig oppmerksomhet i profesjonsutdanningene, samt at det settes av ressurser til nødvendig kursing og videreutdanning av ansatte i tannhelsetjenesten. Ny og utvidet kunnskap om vold og overgrep må tilflyte ansatte i tannhelsetjenesten. Ansattes meldeplikt og hvordan taushetsplikten skal forstås når barns helse og sikkerhet kan stå på spill, må være sentrale temaer i opplæringen.

Flertallet støtter at fylkeskommunens ansvar for å forebygge, avdekke og bekjempe vold og overgrep tydeliggjøres i tannhelsetjenesteloven. Tannhelsetjenestens arbeid må også inkluderes som en sentral del av kommunenes handlingsplaner for bekjempelse av vold og overgrep.

Flertallet viser til at over halvparten av fysiske skader påført barn og unge er i hode- og halsområdet. Flertallet understreker viktigheten av at det utvikles retningslinjer for tannhelseundersøkelser som en del av den medisinske undersøkelsen som gjennomføres på Statens Barnehus og på sykehuse-nes barneavdelinger.

Flertallet viser til at trygge familier gir trygge barn. Når familien ikke er et trygt og godt sted for et barn, er det forferdelig for barnet, og det er myndighetenes ansvar å gripe inn. Noen familier kan motta hjelp og på den måten bli et trygt og godt sted. I andre tilfeller er omsorgsovertakelse nødvendig for at barnet skal oppleve trygghet. Flertallet vil understreke at det er viktig at barn og familier tilbys riktig hjelp til rett tid. utfordringer kan forebygges med parkurs, terapi og foreldreveiledning. Relasjoner og omsorgsevne kan forbedres med hjelpetiltak i hjemmet fra barnevernets side og med bidrag fra familievernet.

Flertallet mener det er nødvendig at barnevernet har kapasitet og kompetanse til å bidra med tiltak i hjemmet når det er hensiktsmessig, og til å gjennomføre omsorgsovertakelse når det er nødvendig. Omsorgsovertakelse forutsetter at barnet sikres tilstrekkelig og stabil, og bedre omsorg under barnevernet enn av de biologiske foreldrene. Det er viktig at regjeringen i det videre arbeidet konkretiserer hvilke konkrete endringer og bevilgningsøkninger som er nødvendige for å sikre at barnevernet har den nødvendige kapasiteten og kompetansen.

Flertallet vil peke på at også familievernkontorenes allmenne arbeid, som blant annet inkluderer parkurs, terapi og foreldreveiledning, er arbeid som bidrar til å forebygge vold. Gjennom dette arbeidet kan risikofamilier avdekkes, og foreldrene kan gis verktøy til å håndtere vanskelige følelser og eventuell disposisjon for utøvelse av vold.

Flertallet vil understreke behovet for at opptrappingen av bevilgningene til familievernkontorene fortsetter, slik at det sikres egne ansatte som arbeider med voldsarbeid på alle familievernkontor, og at arbeidet med familier med voldsutfordringer ikke går på bekostning av familievernets kjerneoppgaver.

Flertallet vil videre peke på behovet for foreldreveiledning og foreldrestøtte. Det gjelder for alle foreldre, men er spesielt viktig for dem som er spesielt utsatt for risikofaktorer. Flertallet mener det er viktig at alle foreldre får tilbud om foreldreveiledning gjennom helsestasjon, barnevern, familievern eller andre ideelle aktører.

Flertallet vil peke på at også Alternativ til Volds (ATV) arbeid er viktig forebyggende arbeid (se mer under omtale av hjelpe- og behandlingstilbud). Når personer som har utsatt andre for vold, og personer som er utsatt for vold, mottar behandling, kan det føre til at videre vold ikke forekommer, og at den som er utsatt for vold, ikke risikerer å kopiere voldsadferden de selv er utsatt for.

Flertallet understreker betydningen av at hovedvekten i arbeidet må ligge på å forebygge vold og overgrep.

Flertallet ønsker å videreutvikle og styrke familievern tjenestens kompetanse og tilbud til familier der det forekommer vold, og vil derfor at det legges til rette for et mer systematisk samarbeid mellom familievern tjenesten, ATV og helsetjenesten. Flertallet mener foreldre som trenger det, må få hjelp tidlig, før det skader barnets utvikling.

Flertallet viser til at de aller fleste barn går i barnehage før de begynner på skolen. Barnehagen er således en arena hvor det er store muligheter for at andre kan se at et barn ikke har det bra. Barnehagepersonalet har nær og daglig kontakt med barna. Alle ansatte har i henhold til barnehageloven opplysningsplikt overfor barnevernstjenesten, i tillegg til at

avvergingsplikten i henhold til straffeloven gjelder generelt for alle.

Flertallet viser til at det i denne sammenheng er viktig at det er nok voksne per barn til stede i barnehagen, og det er viktig at alle som jobber i barnehage, har god kompetanse om barn som er utsatt for vold og overgrep, slik at barnehagen avdekker slike forhold og hjelper barn i vanskelige situasjoner. Flertallet viser til at barn med særskilte behov er et av satsingsområdene i kompetansestrategien for barnehageansatte, og at det er et spesielt fokus på kunnskap om vold og overgrep i den pågående revideringen av rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Flertallet vil understreke betydningen av dette arbeidet. Barnehagen kan være et viktig sted for avdekking av vold og overgrep i nære relasjoner, og den kan være et viktig sted for forebygging av vold og overgrep.

Flertallet mener barnehage og skole er viktige forebyggende arenaer. Gjennom den daglige kontakten med barna kan barnehagepersonalet observere og vurdere barnas omsorgs- og livssituasjon og ved behov ta nødvendige grep. Flertallet viser til at en rekke frivillige aktører driver informasjonsarbeid i skoler og barnehager om vold og overgrep, men det er store variasjoner mellom barnehager, skoler og kommuner når det gjelder informasjon om vold og overgrep. Flertallet viser til at det i opptrappingsplanen står at Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, sammen med Utdanningsdirektoratet, skal samle sammen og utvikle informasjonsmaterieil til arbeid mot vold og seksuelle overgrep og gjøre det tilgjengelig digitalt for barnehager. Flertallet forutsetter at rammeplanen for barnehagen er tydeligere på personalets ansvar for å varsle om vold og sikre at ansatte i barnehage vet hvilke rutiner som skal iverksettes ved mistanke om vold og overgrep.

Flertallet viser i denne sammenheng til anmodningsvedtak nr. 799 fra Stortinget om alderstilpasset opplæring om kropp, identitet og følelser.

Flertallet vil påpeke at vold og overgrep ikke skal forekomme i hjemmet, og det skal heller ikke forekomme i barnehagen. Flertallet vil understreke betydningen av at ansatte i barnehagene er skikket. Det er viktig at kravet om vurdering av skikket hos barnehagelærerstudenter følges godt opp. Flertallet viser også til at forskrift om politiattest i barnehager er strammet inn i 2015.

Flertallet viser til at frivillig sektor har en viktig rolle i å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep. Frivillige organisasjoner bidrar til økt kunnskap og bevissthet om vold og overgrep, både hos barn og unge og hos voksne. Mange barn og unge tilbringer store deler av sin fritid i aktiviteter i regi av frivilligheten, enten det er idrett, speider, menighetsarbeid, kor, barne- og ungdomsklubber eller an-

dre aktiviteter. Dette er arenaer der det er store muligheter for at andre kan se at barn og unge ikke har det bra.

Flertallet vil understreke betydningen av at frivilligheten er «fri», og at myndighetene ikke styrer eller kontrollerer den sivile sektoren. En måte myndighetene kan legge til rette for styrking av det forebyggende arbeidet også i frivillig sektor på, er ved å gjøre tilgjengelig økonomisk støtte til arbeid for økt kompetanse om vold og overgrep blant frivillige og ansatte i organisasjonene.

Flertallet mener det også er viktig at organisasjoner og organiserte fritidsaktiviteter er arenaer der vold og overgrep ikke forekommer, og at også dette er trygge rom for barn og unge.

Flertallet er glad for at regjeringen vil bidra til å øke kunnskapen om vold og overgrep i kommunale fritidsklubber og i barne- og ungdomsorganisasjoner.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti vil understreke behovet for konkret styrking av tilskuddsordninger og informasjon om disse til sivil sektor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det har stor forebyggende effekt at barn og unge lærer om kropp og grenser og om hva andre har lov til å gjøre mot kroppen deres. En opplæring om dette i barnehage og skole vil gi barna økt kunnskap og også bidra til å sette voksne som jobber med barn, bedre i stand til å ta imot signaler fra barn som er utsatt, gjennom kompetansehevingen opplæringen vil gi. Flertallet kjenner til at det finnes flere gode undervisningsopplegg som barnehagene og skolene kan bruke, som Sortland-prosjektet «Æ e mæ».

Flertallet viser videre til at regjeringen i proposisjonen redegjør for viktige tiltak mot mobbing i skolen. Flertallet vil samtidig løfte frem behovet for mer seksualundervisning. På høringen 6. desember 2016 pekte Sex og samfunn på at tilbudet knyttet til seksualundervisning har svært ulik kvalitet. Det stilles ingen krav til kompetanse for den som underviser, noe som kan gi utslag i ulikt tilbud. Det er helt avgjørende at barn og unge får god undervisning om seksualitet, egne og andres grenser, hva som er straffbart når det gjelder vold og overgrep, og ikke minst hvilke rettigheter barn har.

Flertallet mener det bør vurderes å sette krav om kompetanse for dem som har seksualundervisning. Det bør da etter flertallets mening vurderes om helsesøstre skal ha ansvar for seksualundervisningen.

Flertallet peker på at det er rammeplan for barnehagen og læreplanverket for Kunnskapsløftet

som styrer hva som skal være innholdet i hhv. barnehagen og i grunnopplæringen. Flertallet er kjent med at den nye rammeplanen for barnehagen vil inneholde en sterkere presisering enn tidligere av at barnehagen skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, at barnehagen skal bidra til at barna blir trygge på egen kropp og setter grenser for egen kropp, og at de skal respektere andres grenser. I læreplanverket for grunnopplæringen (Kunnskapsløftet) er kropp, seksualitet og grensesetting temaer i flere læreplaner for fag på ulike trinn i opplæringen.

Flertallet merker seg at læreplanverket for Kunnskapsløftet nå skal fornyes i tråd med prinsippene som beskrives i Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet, jf. Innst. 19 S (2016–2017). Flertallet mener det er positivt at folkehelse og livsmestring skal løftes frem som et av tre prioriterte tverrfaglige temaer i fornyelsen av læreplanverket, og at temaene skal være en del av ulike læreplaner for fag gjennom hele opplæringsløpet. I temaet folkehelse og livsmestring skal elevene øve på å sette ord på og håndtere egne følelser, relasjoner og handlingsmønstre, og de skal lære å sette grenser og respektere andres. Temaet skal sikre at elevene utvikler kompetanse som fremmer helse og gjør dem i stand til å håndtere ulike utfordringer i livet. Flertallet viser til at mange barn ikke vet hva som er ulovlig når det gjelder vold og seksuelle overgrep. Ved at barnehagene og skolene sikrer opplæring om vold og overgrep vil flere barn forstå at de utsettes for noe ulovlig, og da kunne melde fra om overgrepene. Flertallet forutsetter at dette ivaretas og prioriteres i arbeidet med fagfornyelsen.

Flertallet merker seg at nettvett og digital sikkerhet i dag er en del av de digitale ferdighetene som er integrert i faglige kompetansemål. I den senere tid har det vært flere større saker der flere titalls barn har blitt utnyttet seksuelt gjennom bruk av internett. Det er foreldre som har hovedansvar for å lære opp barna sine, men det er viktig at skolen også gir god opplæring i nettvett og digital sikkerhet og får frem hvor alvorlige konsekvensene kan bli ved å sende bilder av seg selv eller andre over internett. Flertallet forutsetter at dette blir videreført i fagfornyelsesprosessen.

Flertallet viser til at familier der det finnes rusproblemer og psykiske problemer, er særlig utsatt for konflikt, overgrep og vold. Mennesker med rusproblemer og de som lever med mennesker med rusproblemer, er spesielt risikoutsatte og kan i særlig grad ha behov for beskyttelse mot vold og overgrep.

Flertallet viser til at sammenhengen mellom rusmiddelbruk, psykisk helse og vold er godt dokumentert. Samtidige rusmiddelproblemer og psykiske

lidelser kan både være et resultat av, og øke risikoen for, utsatthet for og utøvelse av vold. Ifølge proposisjonen viser flere studier at alkoholpåvirkning er en risikofaktor for utøvelse av vold i nære relasjoner. Risikoen øker også med andre former for ruspåvirkning, for eksempel kokain. Fysisk vold mellom partnere skjer oftere, og er ofte grovere, når partneren er ruset. Visse former for rus påvirker individer kognitivt gjennom å svekke impuls kontroll og dømmekraft, noe som kan lede til økt aggresjon. Voldshandlinger vil imidlertid være et resultat av et samspill mellom flere faktorer, og sjelden rus alene.

Flertallet viser til at i halvparten av partnerdrapene i Norge i perioden 1990–2012 var gjerningspersonene ruspåvirket i gjerningsøyeblikket. Barn som lever med foreldre som har rusproblemer eller psykiske lidelser, har forhøyet risiko for å bli utsatt for vold. En høy andel barn lever med foreldre som har psykiske lidelser og/eller misbruker rusmidler. En rapport fra Folkehelseinstituttet anslår at nærmere 410 000 barn i Norge har én eller to foreldre med psykiske lidelser, og at 90 000 barn har minst én forelder som misbruker alkohol. Mange av foreldrene hadde relativt milde lidelser, og ikke alle disse fører til nedsatt omsorgsevne. Imidlertid hadde ca. 135 000 av barna i utvalget foreldre med alvorlig problematikk. Flertallet vil understreke at dette er barn som ikke må glemmes. Beskyttelsen av disse barna og behandlingen av mennesker som lever med rusmisbruk, må styrkes.

Flertallet viser til at den godt dokumenterte sammenhengen mellom rusmiddelbruk, psykisk helse og vold understreker behovet for å se utfordringene knyttet til vold i sammenheng med det psykiske helse- og rusarbeidet.

Flertallet viser til sammenhengen mellom doping og vold. Flertallet viser til at bruken av anabole androgene steroider (AAS) er doblet i løpet av seks år, ifølge en nylig gjennomført undersøkelse fra Actis. Flertallet viser til at effekter av dopingbruk kan være mangel på empati, dårlig impuls kontroll og irritabilitet, og at brukerne ofte blir aggressive, både hjemme og ute, særlig i forbindelse med alkoholbruk. Flertallet vil peke på behovet for informasjon og kunnskap om konsekvenser av dopingbruk, og om behandlingsmuligheter for dem som er avhengige. Dette er informasjon helsestasjonene, skolehelsetjenesten og skolen kan bidra til å spre.

Flertallet viser videre til at arbeidet med å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep var et helt avgjørende hensyn bak Nærpolitireformen, jf. Innst. 306 S (2014–2015). Flertallet viser til at politiet har en nøkkelrolle i å forebygge vold og overgrep. I innstillingen knyttet til nærpolitireformen ble det påpekt følgende om politiets forebyggende arbeid:

«Forebygging:

- Politiet skal drive et aktivt forebyggende arbeid i egen regi og i samarbeid med andre.
- Hver kommune har minst én fast kontaktperson ved lensmannskontoret eller politistasjonen (politikontakt). Politikontakten bistår i politirådsarbeidet i «sin» eller «sine» kommuner, og fungerer som et kontaktpunkt for det forebyggende arbeidet i distriktet.
- Politiet skal jevnlig drøfte innretningen av det forebyggende arbeidet og vakt- og patruljetjenesten i området, med berørte kommuner.»

Det er etter flertallets mening helt avgjørende at det forebyggende arbeidet blir prioritert. Politikontaktene, som skal fungere som et kontaktpunkt for det forebyggende arbeidet i distriktene, vil da være helt avgjørende. Politikontaktene skal ha én eller flere dager i uken da de er til stede i kommunene der det ikke er tjenestested. Flertallet mener det er svært viktig at politikontakten fungerer som et bindeledd mellom politiet, innbyggerne og de ulike aktørene i den enkelte kommune, som for eksempel barnehagene og skolene, også i kommuner der politiet ikke har lensmannskontor eller politistasjon. Politikontakten skal bidra til å sikre forebygging og bekjempelse av vold og overgrep. Flertallet bemerker at politikontaktene skal være uniformert og til stede i kommunen minst én dag i uken. Han eller hun skal ha faste møtepunkter og ha ansvaret for å følge opp forpliktende avtaler mellom politiet og kommunen. Det er etter flertallets mening helt avgjørende at forebygging av vold og overgrep er en helt sentral del av politikontakts arbeid knyttet til politiråd. Flertallet viser til at SLT-koordinatorene er viktige i det lokale forebyggende arbeidet. Flertallet viser videre til at forebygging av vold og overgrep må være gjennomgående i hele politiorganisasjonen, og at kompetansen knyttet til vold og overgrep må styrkes. Det er helt avgjørende at politidistriktene har god lokalkunnskap for å bekjempe vold og overgrep.

Flertallet viser til at internettrelaterte overgrep er en stor utfordring. Svært mange barn blir utnyttet på internett. Det er derfor svært viktig å forebygge slike overgrep. Blant annet er det helt avgjørende å sikre barn, unge, foreldre og lærere kunnskap i nettvett og sikkerhet på nett. Politiet må sikres nødvendig kompetanse og utstyr til å avverge og forebygge denne grove kriminaliteten. Flertallet mener at det må utarbeides en konkret strategi knyttet til hvordan ikke minst skole og politi bedre kan forebygge, avverge og bekjempe vold og overgrep mot barn på internett.

Flertallet viser til det viktige arbeidet KRIPOS, men også ulike politidistrikt, gjør for å avdekke pedofile som laster ned overgrepsmateriale fra internett. Dette, sammen med bekjempelse av at barn og unge utnyttes ved at de sender bilder av seg selv over internett til mennesker som senere presser dem

til å sende grovere bilder eller utøve seksuelle handlinger på seg selv, må inkluderes i strategien.

Flertallet viser til at det er svært viktig å nå ut med forebyggende arbeid til grupper der det er kunnskap om at det er en særskilt risiko for å bli utsatt for vold eller overgrep. Flertallet viser til at Aftenposten gikk gjennom familievolddommer ved Oslo tingrett de siste tre årene og fant ut at blant de 89 som er dømt for vold mot barn, er det bare syv norske voldsutøvere. Nesten ni av ti gjerningsmenn/-kvinner har minoritetsbakgrunn fra Asia eller Afrika. Flertallet mener dette er alvorlig, og ber derfor regjeringen sikre god informasjon og kunnskap om norsk lov til alle.

Flertallet ber også regjeringen utarbeide egne statistikker over hvem som utøver vold og overgrep, slik at man på bakgrunn av fakta og kunnskap kan forebygge enda bedre enn i dag.

Flertallet viser til opptrappingsplanens tiltak om å utarbeide indikatorer for vold og overgrep slik at kommunene kan følge med på utviklingen og iverksette forebyggende tiltak. Flertallet vil fremheve viktigheten av å ha et bredt faktabasert grunnlag for å imøtekomme vold- og overgrepssproblematikken i den enkelte kommune. Det er et stort behov for forebyggende innsats rettet mot befolkningen generelt, og tiltak rettet mot individer eller grupper som lever under en kjent økt risiko for å bli utsatt for vold. Flertallet mener at indikatorer for vold og overgrep vil danne et bedre grunnlag for å iverksette forebyggende tiltak i kommunene og i fylkene og stiller seg positive til dette tiltaket.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennom den kommende fagfornyelsen sikre at temaer knyttet til kropp og grenser skal være en del av opplæringen i barnehageløpet, barneskolen, ungdomsskolen og videregående opplæring for å forebygge seksuelle overgrep.»

«Stortinget ber regjeringen sikre rutiner slik at alle gravide blir spurt om de blir utsatt for vold, og at vold er tema på kontaktpunktene mellom nybakte foreldre og helsevesenet.»

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til at plikten til å tilby hjemmebesøk etter fødsel følges opp.»

«Stortinget ber regjeringen fortsette opptrappingen av familievernkontorene slik at det sikres egne ansatte som arbeider med voldsarbeid på alle familievernkontor, og at arbeidet med familier med voldsutfordringer ikke går på bekostning av familievernets kjerneoppgaver.»

«Stortinget ber regjeringen styrke familievernkontorenes allmenne arbeid med forebygging av vold for å avdekke risikofamilier og gi foreldrene verktøy til å håndtere vanskelige følelser og eventuelt disposisjon for utøvelse av vold.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at foreldre får tilbud om foreldreveiledning gjennom helsestasjon, barnevern, familievern eller andre ideelle aktører.»

«Stortinget ber regjeringen utvikle en egen strategi for å forebygge og bekjempe internettrelaterte overgrep, som sikrer økt kompetanse og bedre verktøy i politiet.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for å kreve politiattest for yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en sertifiseringsordning som alle offentlig ansatte som er i kontakt med barn, må gjennomføre. Ordningen skal sikre at alle har kompetanse om vold og overgrep, den bør være enkel og praktisk å gjennomføre, og det bør stilles krav om fornyelse f.eks. hvert andre år.»

«Stortinget ber regjeringen sikre god informasjon og kunnskap om vold og overgrep til flyktninger og innvandrere og andre grupper som er overrepresentert i statistikk over vold og overgrep.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Det skal øremerkes midler i planperioden til bemanningsnormen er innfridd.»

4. Kompetanse og kunnskap om vold og overgrep

4.1 Sammendrag

Regjeringens mål er at god og riktig kompetanse om vold og overgrep skal finnes i alle sektorer og tjenester. Kunnskap om og forståelse av vold skal økes i befolkningen.

Vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn er ofte gjentakende. Det er derfor viktig at vold oppdages og stoppes tidlig for å unngå langsiktige skadevirkninger. Ansatte i virksomheter som tilbyr offentlige tjenester, skal gjøre en forskjell for volds- og overgrepssutsatte. De trenger derfor kompetanse

om vold og overgrep, og gode rutiner for å avdekke vold og handle ved mistanke.

Vi har alle en plikt til å handle når det er grunn til å tro at noen er utsatt for vold, også enkeltpersoner. Informasjon om vold og overgrep, og om hjelpetilbudene, må derfor ut til hele befolkningen. Oppdatert kunnskap om vold og overgrep er nødvendig for å bedre kvaliteten i tjenestene og utvikle en mer treffsikker politikk.

I kapittel 4 understrekes behovet for å øke kompetansen om vold og overgrep innenfor ulike sektorer og tjenester. En sentral strategi i dette arbeidet er å innarbeide kunnskap om vold og overgrep i relevante profesjons- og fagutdanninger. Videre satses det på kompetansehevingstiltak for ansatte innenfor familievern, barnevern, politiet, domstolene, barnehager, grunn- og videregående skole, helse- og omsorgssektoren og i asylmottak. Informasjonstiltak skal iverksettes for å øke kunnskapen om vold og overgrep i befolkningen og bryte ned tabuer. Videre skal arbeidet med å fremskaffe ny kunnskap og forskning om vold og overgrep styrkes.

Regjeringen vil:

- Utvikle en felles nasjonal kompetansestrategi om vold og overgrep.
- Fremme forslag om en felles rammeplan for de helse- og sosialfaglige profesjonsutdanningene der kunnskap om vold og overgrep er blant temaene som skal inngå.
- Styrke kompetansen om vold og overgrep i familievern.
- Styrke kompetansen om vold og overgrep i barnevern.
- Styrke kompetansen om vold og overgrep i politiet og domstolene.
- Styrke kompetansen om vold og overgrep blant ansatte i barnehager og i skoler.
- Styrke kompetansen om vold og overgrep blant ansatte i asylmottak samt ansatte i kommunene som arbeider med integrering og kvalifisering av flyktninger og innvandrere.
- Styrke kompetansen om vold og overgrep i helse- og omsorgstjenesten.
- Utvikle et nasjonalt opplæringsprogram for kommunene i å samtale med barn og unge om vold og overgrep.
- Gi bedre informasjon om vold og overgrep til befolkningen generelt og til særskilte grupper.
- Utrede videre forskningsbehov, og utarbeide en plan for mer forskning på vold i nære relasjoner generelt, og vold og overgrep mot barn, eldre og sårbare grupper spesielt.

- Videreføre forskningsprogrammet om vold i nære relasjoner utover den nåværende femårsperioden (2014–2019).
- Styrke forskning på vold og overgrep gjennom Forskningsrådets HELSEVEL-program.
- Bidra til mer kunnskap om vold og overgrep i samiske områder.
- Bidra til mer kunnskap om vold og overgrep i befolkningen med innvandrerbakgrunn.
- Gjennomføre en ny omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner som en del av forskningsprogrammet om vold i nære relasjoner.
- Vurdere regulering av barns mulighet til å delta i forskning om sensitive temaer.
- Øke kunnskapen om norske barns internettbruk ved å delta i internasjonal datainnsamling om risiko og trygghet for barn på Internett (EU Kids Online-undersøkelsen 2017), og sørge for forskning og analyser av tematikken ved hjelp av relevante FoU-miljøer.
- Legge til rette for at ny forskningsbasert kunnskap om barns internettbruk benyttes i relevant politikktutvikling.
- Videreføre arbeidet med å bedre statistikkgrunnlaget på volds- og overgrepfeltet.

4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at alle aktører som arbeider med og for barn må ha kunnskap og kompetanse om vold og overgrep mot barn. Det er viktig at tiltakene som iverksettes for å avdekke vold og overgrep, er forskningsbasert. Det er helt avgjørende for å kunne avdekke hvorvidt barn og unge utsettes for vold og overgrep. I tillegg er det avgjørende at den enkelte som arbeider med barn og unge vet hvor man skal henvende seg ved mistanke om vold og overgrep. Flertallet er av den oppfatning at det er positivt at regjeringen skal utarbeide ulike retningslinjer for relevante aktører for hva som skal gjøres ved mistanke om vold og overgrep. Flertallet mener at i dette arbeidet er det helt avgjørende at man sikrer at samarbeidsetater får kunnskap om hva andre aktører skal gjøre for avdekke og forebygge vold og overgrep. Kunnskap om hverandres arbeid og hva man kan forvente av andre aktører er helt relevant for å sikre en helhetlig tilnærming. I tillegg er det helt avgjørende at man sikrer at dette følges opp. Det kan ikke være tilfeldige evalueringer som avdekker mangler. Arbeidet med å sikre kunnskap og kompetanse må være målrettet.

Flertallet viser til at regjeringen foreslår at alle relevante grunnutdanninger skal ha grunnleggende kompetanse i vold og overgrep. I tillegg skal det innføres et systematisk arbeid for å sikre etter- og

videreutdanning. Det er etter flertallets mening positivt. Det er helt avgjørende at sykepleiere, leger, jordmødre, helsesøstre, tannleger, barnehagelærere og andre barnehageansatte, lærere og barnevernsansatte får god kunnskap i hvordan man skal avdekke vold og overgrep. Flertallet viser til at det er viktig at man i grunnutdanningen får trening i samhandling med andre relevante etater. Eksempelvis må barnevern og politi øve på ulike scenarier knyttet til vold og overgrep. På den måten får man kunnskap om samarbeidspartnerens mandat og virkeområde. Det vil kunne være avgjørende i arbeidet for å bekjempe vold og overgrep.

Flertallet viser til at kompetanse om vold og overgrep mot barn og unge er en del av det læringsutbyttet alle som går ut av lærerutdanninger skal ha. Det er rammeplanfestet. I forslaget til ny felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger som er på høring, inngår de samme elementene. Rammeplanen er bestemmende for utdanningene. Flertallet understreker at universiteter og høyskoler må ta dette videre i sine lokale program- og emneplaner. Flertallet viser også til at det er avgjørende at grunnutdanningene gir studentene kunnskap og kompetanse i samarbeidsaktørenes ansvar for å bekjempe vold og overgrep.

Flertallet mener det er viktig å sikre målrettet opplæring av ansatte om vold og overgrep i relevante etater som familievern, barnevern, politiet, domstolen, barnehager, skoler, asylmottak og helse- og omsorgstjenesten. Flertallet viser til at det i 2017 er satt av midler til økt kompetanse i helsetjenesten, familievernet og barnevernet, og at det samtidig pågår et arbeid for å heve kompetanse i politiet, domstolene og blant ansatte i asylmottak. Flertallet viser videre til at kunnskap og ferdigheter til å håndtere vold og overgrep har blitt en del av rammeplanen for ulike lærerutdanninger, blant annet barnehagelærerutdanningen. Politidirektoratet har i tillegg fått i oppgave å gjennomgå kompetansen i alle relevante funksjoner i politiet når det gjelder vold og overgrep. Flertallet merker seg at oppdraget skal gjennomføres i løpet av 2017.

Flertallet viser til Prop. 12 S (2016–2017) hvor det fremgår at mange barnevernsansatte uttrykker at de trenger mer kunnskap og kompetanse om hvordan de skal arbeide med saker som omhandler vold og overgrep. Det er urovekkende at barnevernet, som er den instansen som skal følge opp barn som har det vanskelig hjemme, ikke har god nok kunnskap og kompetanse om vold og overgrep. I om lag 44 pst. av alle undersøkelsessaker i barnevernet i 2014 var det meldinger om familiekonflikter og vold som lå til grunn. Flertallet ser frem til den varslede kvalitets- og strukturreformen i barnevernet, og påpeker at kunnskap og kompetanse om avdekking,

forebygging og bekjempelse av vold mot barn må utgjøre en stor del av reformen.

Flertallet mener det er behov for økt kunnskap om hvordan snakke med barn om vold og seksuelle overgrep, særlig blant voksne som har daglig kontakt med barn og unge gjennom jobb eller fritidsaktiviteter. Flertallet viser til at regjeringen skal utvikle et nasjonalt opplæringsprogram, som er modulbasert og tilpasset ulike yrkesgrupper, og mener det er viktig at kommunene benytter seg av dette programmet når det er på plass.

Flertallet viser til at alle ifølge straffeloven er pliktig til å avverge vold og overgrep. Det er derfor viktig med en allmenn informasjonskampanje om vold og overgrep i samfunnet i dag. Det er viktig for å sikre at man tør å snakke om temaet og gripe inn der man mistenker at noe ulovlig foregår. Flertallet viser til at det ble bevilget 2 mill. kroner til informasjonsarbeid for 2017. Dette er etter flertallets mening positivt, men flertallet mener at arbeidet knyttet til informasjon om vold og overgrep må være mer omfattende og ikke kun kan være et engangstiltak. Informasjonsarbeidet må sikres gjennom målrettet og langsiktig arbeid.

Flertallet er opptatt av å øke befolkningens kunnskap om vold for å øke bevisstheten fordi holdninger til og kunnskap om vold og overgrep kan påvirke i hvilken grad det forekommer vold og overgrep i samfunnet. At det snakkes om vold og overgrep i offentlige rom, kan bidra til at voldsutsatte i større grad søker hjelp. Det vil også kunne bidra til at vitner varsler om vold. Flertallet ønsker derfor informasjonskampanjer som bruker sterke virkemidler, og at en del av informasjonen er rettet mot grupper som har en høyere risiko for å bli utsatt for vold eller som i mindre grad oppsøker hjelp.

Flertallet mener det er viktig at politiet har konkrete planer for forebygging, avverging og bekjempelse av vold og overgrep. Flertallet vil derfor at regjeringen utarbeider en tverrsektoriell kompetansestrategi for å finne ut hvilken kompetanse som behøves i arbeidet, hvordan kompetansen skal økes hos hvilke aktører, og hvordan kompetansen skal formidles og kvalitetssikres. Flertallet ber også regjeringen foreta en gjennomgang av eksisterende retningslinjer og veiledere for hjelpeapparatet.

Flertallet mener foreldreveiledningskurs som ICDP gir trygge foreldre og en god oppvekst for deres barn. Flertallet vil at kommunenes arbeid med foreldre- og familiestøttende tiltak styrkes, for eksempel gjennom at det i forbindelse med kontroller på helsestasjon eller i forbindelse med foreldremøter/oppstart i skole og barnehage gis informasjon om foreldreveiledning og aktuelle tilbud. Flertallet viser til at regjeringen skal lage en nasjonal strategi for for-

eldrestøtte, slik den varsler i opptrappingsplanen. Flertallet mener strategien for foreldrestøtte må inneholde innsatser rettet mot spesielle grupper og foreldre som trenger særlig hjelp og støtte fra flere tjenester, i tillegg til universelle tiltak rettet mot alle foreldre.

Flertallet mener det er viktig å sikre at domstolsoppnevnte bistandsadvokater for barn har kompetanse om sin rolle i saker der de representerer barn som er utsatt for vold eller overgrep. Flertallet understreker at dette arbeidet må prioriteres. Flertallet viser til at det skjer en viss kvalitetssikring av bistandsadvokater gjennom ordningen med faste bistandsadvokater for domstolene, og at fornærmede i all hovedsak selv velger hvem han eller hun ønsker som bistandsadvokat.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen bidra til å spre god praksis for samvirke i grunnutdanningen mellom relevante utdanninger, som helse- og sosialfag, politi, pedagogikk.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at ICDP-foreldreveiledningskurs blir benyttet i introduksjonsprogrammet og på asylmottak.»

«Stortinget ber regjeringen bidra til at det er flere med minoritetsbakgrunn og økt kompetanse på minoritetskulturer i barnevernet.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at ulike trossamfunn og religiøse ledere involveres i opplæring/informasjon om vold og overgrep.»

«Stortinget ber regjeringen arbeide med å forbedre tilgangen på relevant statistikk over hvor mange tilrettelagte avhør som medfører domfellelse.»

5. Individuelt tilpasset hjelpe- og behandlingstilbud

5.1 Sammendrag

Regjeringens mål er at vold oppdages tidlig, og at voldsutsatte får individuelt tilpasset oppfølging og behandling. Voldsutøvere og overgripere skal få hjelp slik at nye overgrep ikke finner sted.

Vold og overgrep har betydelige konsekvenser for dem som er utsatt, både på lang og kort sikt. Det kan forårsake angst, depresjon, atferdsvansker, rusmisbruk og personlighetsforstyrrelser. Vold kan få negative konsekvenser når det gjelder deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Å være utsatt for vold i ung alder er forbundet med økt risiko for en rekke psykiske og somatiske

sykdommer og plager. Det er også en sammenheng mellom det å bli utsatt for vold og overgrep tidlig i livet og senere økt risiko for voldsutsatthet og voldsutøvelse, seksuell risikoatferd og kriminalitet. Dette mønsteret kan være ulikt for gutter og jenter og går i retning av at gutter reagerer mer med aggresjon og utagering enn jenter. Konsekvensene av vold og overgrep understreker viktigheten av å tilby tidlig behandling til barn og unge som har blitt utsatt for dette.

God hjelp og behandling til rett tid kan motvirke de alvorlige konsekvensene av vold og overgrep. Behovet for oppfølging vil variere, både for voldsutsatte og voldsutøvere.

Kapittel 5 omhandler hjelpe- og behandlingstilbudene som skal sikre at voldsutsatte får individuelt tilpasset oppfølging og behandling. Voldsutøvere og overgripere skal også få hjelp slik at nye overgrep kan forebygges. I løpet av regjeringensperiode er hjelpe- og behandlingstilbudet til voldsutsatte blitt styrket. Dette gjelder blant annet familievernet, krisesentertilbudet for utsatte grupper og tiltak for voldsutsatte barn. Helsesektoren har fått tilført betydelige midler gjennom vekst i kommunenes frie inntekter og øremerkede midler til særskilte satsinger, herunder rekruttering av psykologer i kommunene, helsestasjon- og skolehelsetjenesten, økt traumebehandling i spesialisthelsetjenesten og kompetansehevede tiltak. Tilbudet til voldsutøvere er også styrket, spesielt ved økt bevilgning til Alternativ til vold. Dette er satsinger som videreføres. Det skal i tillegg iverksettes tiltak for å styrke kompetansen i helsetjenesten om vold og overgrep og tiltak for å styrke behandlingstilbudet til overgripere.

Regjeringen vil:

- Utarbeide faglige anbefalinger om kvalitet og innhold i krisesentertilbudet, inkludert tilbudet til barn.
- Videreutvikle krisesentertilbudet for utsatte grupper.
- Vurdere hvordan samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenesten og krisesentrene fungerer og kan bedres.
- Evaluere sentrene mot incest og seksuelle overgrep.
- Fortsette å støtte Stine Sofie Senteret.
- Utarbeide et kunnskapsgrunnlag for behandling, og utrede forløp for voldsutsatte og for voldsutøvere.
- Innføre kompetansekrav i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester, ved blant annet krav til at kommunen må ha psykolog, lege, jordmor, helsesøster og fysioterapeut knyttet til seg.

- Styrke de kommunale tjenestetilbudene gjennom økt psykologkompetanse og helsestasjonsvirksomhet.
- Legge til rette for et mer teambasert helsetjenestetilbud.
- Vurdere effekten av integrert rus- og voldsbehandling, samt brukernes synspunkter på arbeid med volds- og traumeerfaringer i rusbehandling.
- Styrke behandlingstilbudet for mennesker med rus- og/eller psykiske helseutfordringer. Dette inkluderer også mennesker med traumeerfaringer.
- Utvikle verktøy for kartlegging av voldsrisiko.
- Sikre at volds- og overgrepserfaringer inngår i arbeidet med Pakkeforløp for psykisk helse og rus, ved utredning, tiltak og behandling.
- Sørge for at barn og unge ved barnevernsinstitusjoner som sliter med traumer, blir oppdaget og får nødvendig helsehjelp.
- Bedre behandlingstilbudet til unge overgripere og videreføre arbeidet med å spre gode behandlingsmetoder.
- Vurdere å etablere et nasjonalt klinisk nettverk for behandling av barn og unge med seksuelle atferdsproblemer.
- Videreføre arbeidet med å utvikle behandlingstilbud for personer som er dømt for å ha utført seksuelle overgrep.
- Styrke familievernets tilbud til familier der det forekommer vold og familievernets samarbeid med ATV.
- Bidra til at flere kommunale tjenester og statlige etater etablerer bestillingssystemer og rutiner som kan øke bruk av kvalifisert tolk i tjenesteytingen.

5.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at tilbudet til det enkelte offer og volds- og overgriper er helt avgjørende for å bekjempe vold og overgrep. Dette gjelder både det akutte hjelpe- og behandlingstilbudet for offer og overgriper (politi, barnehus, barnevern, krisesenter osv.) og det mer langsiktige hjelpe- og behandlingstilbudet for offer og overgriper (helsevesen, ATV, familievern, barnevern osv.).

Flertallet viser videre til at dagens tilbud er svært fragmentert og avhenger i stor grad av hvor i landet man bor. Blant annet var det kun 47 krisesentertilbud i hele landet ved utgangen av 2015, selv om krisesenterloven pålegger alle kommuner å sikre krisesentertilbud. Det er etter flertallets mening for få. Flertallet viser til at det er urovekkende at det heller ikke finnes et spesialisert landsdekkende behandlingstilbud for voksne som utøver vold.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener derfor det må utarbeides pakkeforløp for både offer og utøver, slik at man kan sikre et helhetlig tilbud til den enkelte. Dette medlem viser til at regjeringen har påpekt i Prop. 12 S (2016–2017) at de vil sikre at volds- og overgrepserfaringer inngår i arbeidet med Pakkeforløp for psykisk helse og rus, ved utredning, tiltak og behandling. Dette medlem er av den oppfatning at volds- og overgrepsofre, samt voldsutøver og overgriper må sikres et eget pakkeforløp for behandling. Som en del av pakkeforløpet må den enkelte gis en kontaktperson som har ansvar for oppfølging. Slik sikrer man kontinuitet i oppfølgingen, samt trygghet for den enkelte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det er viktig å sikre en helhetlig organisering av hjelpetilbudet til både offer og overgriper. Det er viktig å sikre tilpassede tiltak, for særlig sårbare personer. Tilbudet må være individuelt tilpasset ut fra situasjonen den enkelte er i. Det må vurderes grundig hvordan man kan sikre behandling til den enkelte på en god måte.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Prop. 1 S (2016–2017) s. 177 hvor det vises til at i liket med kreftområdet har arbeidet med vold mange forskjellige problemstillinger, og behovet for tverrsektorielt og tverrfaglig samarbeid er stort. Men i motsetning til kreftområdet mangler voldsområdet retningslinjer og veiledere. Det gjør det nødvendig med et utredningsprosjekt for å utarbeide et kunnskapsgrunnlag for behandling, før utredning om pakkeforløp for voldsutsatte og voldsutøvere. Et pakkeforløp må dekke en sær uensartet gruppe, i motsetning til på kreftområdet der diagnosene er mer spesifikke. Disse medlemmer viser til at det er behov for mer kunnskap om hva slags behandling som har best effekt. Helsedirektoratet vil få et oppdrag om å utrede kunnskapsgrunnlaget for behandling av volds- og overgrepsofret. I statsbudsjettet for 2017 er det bevilget 5,5 mill. kroner til utredningsprosjekt om behandling og forløp for barn, unge og voksne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til den nære sammenhengen mellom vold og overgrep og langvarige psykiske og fysiske skader hos ofrene. Det vises i den forbindelse til Stortingets enstemmige vedtak ved behandlingen av Meld. St. 33 (2015–2016), jf. Innst. 49 S (2016–2017) NAV i en ny tid – for arbeid og aktivitet:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Navs tilbud til personer med psykiske lidelser styrkes. De

gode erfaringene fra forsøk med individuell jobb- støtte må tas vare på ved at arbeidsmetodikken som er utviklet, videreføres og videreformidles i etaten, etter utløpet av forsøksperiodene.»

Flertallet viser i samme forbindelse til Dokument 15:554 (2013–2014) om den bekymringsfulle økningen av antallet og andelen unge uføre med diagnoser som psykiske lidelser og atferdsforstyrrelser. Ifølge statsrådets svar finnes det ingen statistikk eller forskning som sier noe om hvor stor andel av disse ungdommene som har vært eller er ofre for vold i nære relasjoner, omsorgssvikt eller andre typer overgrep. Det er likevel grunn til å tro at mange uføre med psykiske lidelser, både unge og voksne, er ofre for vold og overgrep. Flertallet ber regjeringen følge opp Stortingets enstemmige vedtak om videreføring av individuell jobb- støtte til personer med psykiske lidelser.

Flertallet viser til at Statens barnehus skal styrke rettssikkerheten til psykisk utviklingshemmede og barn og unge som har vært vitne til, eller selv blitt utsatt for vold og overgrep. De skal sikre samordning i tilbudet, både fra hjelpeapparatet og i den strafferettslige prosessen. Barnehuset skal være et tverrfaglig kompetansesentrum og drive fagutvikling. Mandatet deres omfatter tilrettelagte avhør, medisinske undersøkelser, behandling, oppfølging av barnet, samt ivaretagelse av omsorgsperson. I tillegg skal det drive fagutvikling, rådgiving og veiledning til eksterne, både offentlige og private, og koordinere tverrfaglig og tverretattlig samarbeid. De skal også føre statistikk i forskningsøyemed. På barnehusene gjennomføres tilrettelagte avhør, medisinske undersøkelser og oppfølging/behandling på ett og samme sted. Flertallet mener derfor at barnehusene må få en sentral rolle i pakkeforløpet for behandling av barn og unge som utsettes for vold og overgrep, samt barn og unge som begår overgrep. Andelen avhør har den senere tid gått betydelig opp, og kapasiteten på mange barnehus er sprengt. Barnehusene må sikres en konkret opptrapping av bevilgninger for å sikre at de har mulighet til å utføre den jobben de har blitt pålagt.

Flertallet viser til at Stortinget har vedtatt, og regjeringen har som mål, at alle barn som avhøres ved Statens barnehus får tilbud om medisinsk undersøkelse.

Flertallet mener det er viktig at dette skjer raskt og mener regjeringen må utarbeide en konkret plan for hvordan det skal oppfylles. Regjeringen foreslår videre at det skal vurderes å utvide undersøkelsen til også å innbefatte en vurdering av psykisk helse, da skadene av vold og seksuelle overgrep kan være av både fysisk og psykisk art på både kort og lang sikt. Flertallet støtter dette og mener at den psykiske helsen, så vel som den fysiske, må undersø-

kes. Flertallet mener at en vurdering av også den psykiske helsen bør være en del av tilbudet ved Statens barnehus, og viser til at det er viktig å avdekke psykiske skader som følge av vold og overgrep så tidlig som mulig. Dette er avgjørende for barnets videre funksjon i livet, samtidig som det er et viktig forebyggende tiltak i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

Flertallet viser videre til at regjeringen i Prop. 12 S (2016–2017) omtaler to ulike medisinske undersøkelser: en klinisk rettsmedisinsk undersøkelse som rekvireres, og en vanlig medisinsk undersøkelse. Flertallet er av den oppfatning at man ikke bør inndele undersøkelsene i to ulike kategorier, da det kan komme frem opplysninger under den «vanlige» medisinske undersøkelse som også vil kunne være avgjørende for etterforskningen. Medisinsk undersøkelse av alle barn som avhøres ved Statens barnehus, er viktig for den enkeltes helse, og vil kunne bidra til å skape trygghet for den enkelte. Helseforetakene bør derfor bære kostnadene ved undersøkelsen.

Flertallet mener det er behov for å styrke kompetansen om vold og overgrep i spesialisthelsetjenesten. Det er i dag en betydelig underkapasitet av både sosialpediatere og heltid rettsmedisinere. En fersk kartlegging viser at under halvparten av de 21 barneavdelingene ved norske sykehus har ansatt egne leger med spesialkompetanse på barn som kan være utsatt for vold og omsorgssvikt, til tross for tydelige signaler i helseforetakenes oppdragsdokumenter for 2016. Alle landets barneavdelinger må besitte nødvendig kompetanse for å kunne oppdage og gjenkjenne fysisk mishandling og overgrep i møte med det enkelte barn. Flertallet understreker viktigheten av at kompetanse på vold og overgrep mot barn benyttes aktivt i spesialisthelsetjenesten om man skal være i stand til å avdekke vold og overgrep.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at følgende anmodningsforslag ble vedtatt i forbindelse med Stortingets behandling av finansinnstillingen, jf. Innst. 2 S (2016–2017):

«Stortinget ber regjeringen sørge for at overgrep-utsatte barn som avhøres av Statens barnehus skal tilbys medisinske undersøkelser.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ansettes sosialpediatere ved alle barneavdelinger på norske sykehus.»

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle landets barneavdelinger har minst én lege med spesialkompetanse på barn utsatt for vold (sosialpediatri).»

Dette medlem viser også til at det som følge av budsjettforliket (Innst. 2 S (2016–2017)) er enighet om å øremerke 13,2 mill. kroner til medisinske undersøkelser på Statens barnehus. Dette medlem påpeker at dette beløpet må trappes videre opp for å møte det totale behovet for medisinske undersøkelser på barnehusene. Dette medlem understreker viktigheten av sterkere politiske virkemidler ved at det øremerkes midler, da statistikkene viser at bare rundt 20 pst. av barna som avhøres på Statens barnehus, får medisinsk undersøkelse, noe som er svært alvorlig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at det følger av pasient- og brukerrettighetsloven at barn har rett til nødvendig helsehjelp både fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten, tannhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Medisinsk undersøkelse i forbindelse med vold og overgrep er utvilsomt en del av den nødvendige helsehjelpen. Barns rett etter pasient- og brukerrettighetsloven korresponderer med en klar plikt for tjenestene til å tilby nødvendige helse- og omsorgstjenester i helse- og omsorgstjenesteloven, tannhelsetjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven.

Flertallet viser til at helse- og omsorgsdepartementet har i styringskrav til de regionale helseforetak tydeliggjort at overgrepssatte barn som avhøres ved Statens barnehus, skal tilbys medisinsk undersøkelse. Det er videre presisert at de regionale helseforetakene har ansvar for tilbud til voksne og barn utsatt for seksuelle overgrep, og at det skal inngås avtaler med videreførte kommunale overgrepsmottak fra 1. januar 2016. Flertallet understreker viktigheten av at alle overgrepssatte barn som avhøres ved Statens barnehus, skal få tilbud om medisinsk undersøkelse.

Flertallet viser til at NKVTS har kartlagt behandlingstilbudet til barn med problematisk eller skadelig seksuell atferd, og påviser at dette er lite utbredt. Det er etter flertallets mening helt avgjørende å sikre et godt tilbud til denne gruppen i hele landet. Undersøkelser viser at behandling av unge som begår overgrep har god effekt.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at for å ivareta gruppen på en best mulig måte, og fordi dette dreier seg om barn, er det etter dette medlems mening helt avgjørende at denne gruppen avhøres ved Statens barnehus. Dette medlem viser til justiskomiteens høring 6. desember 2016 hvor det kom frem at dette er noe barnehusene selv også ønsker å bistå med.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig med et godt behandlingstilbud til unge overgripere i hele landet. De regionale helseforetakene fikk i oppdragsdokument for 2017 i oppgave å etablere et nasjonalt klinisk nettverk for behandling av barn og unge med seksuelle atferdsproblemer. Det skal her legges vekt på tverrfaglig samarbeid, blant annet med barnevernet. Helse Vest RHF skal lede nettverket. Flertallet mener dette arbeidet må følges nøye for å sikre at det er et godt behandlingstilbud i hele landet til barn og unge med seksuelle atferdsproblemer.

Flertallet viser til familievernets tilbud til voldsutsatte barn og familier. Familievernet skal arbeide med familier med voldsproblematikk, gi et tilbud til både unge og voksne utøvere av vold, utsatte for vold, utsatte barn og familien samlet.

Flertallet viser til at stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) har lang erfaring og lang kompetanse i å behandle voldsutøvere. Flertallet vil understreke at ATV er en helt nødvendig og avgjørende del av det helhetlige tilbudet til personer og familier som lever med vold. Det er mange voldsaker som ikke egner seg for oppfølging i familievernet, og det er mange som trenger mer og annen hjelp og behandling enn det helsevesenet kan tilby.

Flertallet mener at vold skal være en prioritet ved familievernkontorene. Familieverntjenesten skal prioritere familier med voldsproblemer og gi et tilbud både til unge og voksne utøvere av vold, utsatte for vold, utsatte barn og familien samlet. Flertallet viser til at det er et mål i opptrappingsplanen at alle familievernkontor skal ha egne ansatte som behandler familier som lever med vold. Flertallet vil særlig understreke viktigheten av dette, og at tilbudet skal være likt over hele landet. Flertallet mener at regjeringen har et viktig ansvar for å sikre at alle familievernkontor har gode rutiner, kunnskap og nok ressurser til å gi et faglig godt behandlingstilbud både til dem som utøver vold og dem som lever med vold. Flertallet forventer videre at regjeringen vil videreutvikle og styrke familieverntjenestens tilbud og kompetanse til familier der det forekommer vold, i tillegg til å legge til rette for et mer systematisk samarbeid mellom familieverntjenesten og ATV.

Flertallet viser til at familieverntjenestens tilbud og kompetanse til familier der det forekommer vold, må styrkes. Flertallet viser til at i budsjettforliket i 2017 ble ATV styrket med 10 mill. kroner, og familievernet med 38 mill. kroner. Flertallet mener familieverntjenestens tilbud og kompetanse fortsatt må videreutvikles og styrkes.

Flertallet understreker viktigheten av at ATV kan bygge ut sitt tilbud for å sikre en mer helhetlig behandling av voldsutøvere og deres familier. Flertallet

tallet viser til at regjeringspartiene i samarbeid med samarbeidspartiene Kristelig Folkeparti og Venstre sørget for at ATV ble styrket med 10 mill. kroner i budsjettforliket i 2017. Disse midlene skal gå til utvidet mandat, styrking av eksisterende kontor og til etablering av nye ATV-tilbud.

Flertallet mener det er hensiktsmessig å innrette behandlingstilbudene i ATV mot både voksne utøvere av vold i nære relasjoner, barn og unge utøvere, voksne utsatte og barn som lever med vold. Når det er vold, er alle familiemedlemmene sterkt berørt. Det finnes i dag mye kunnskap om voldsutøveren og hva volden gjør med den voldsutsatte partner, og ikke minst barna. Tilbudet til barn som opplever vold i egen oppvekstfamilie, er det tilbudet som er minst utbygd per i dag. I tillegg til et bedre utbygd tilbud til voldsutsatte barn er det behov for at tilbudene som gis alle voldsutsatte, både barn og voksne, kan følge disse klientene over tid. Å arbeide med disse barna krever spesialkompetanse om voldens konsekvenser for barnets utvikling generelt og tilknytningsprosesser spesielt.

Flertallet mener ATV bør få et familiemandat for alle kontorer og de nødvendige økonomiske rammene for å kunne iverksette dette viktige oppdraget. Det er nødvendig med styrket tilbud både til voksne og barn, utøver og utsatt.

Flertallet mener videre det er viktig at hele befolkningen har tilgang til spesialisert sinnemestringstilbud, og at det skal finnes behandlingstilbud for personer med aggresjons- og voldsproblemer i hele landet. Ifølge en rapport fra 2016 fra Nasjonalt Kunnskapssenter om Vold og Traumatisk Stress (NKVTS) har kun tre fylker, Oslo, Vestfold og Telemark, et spesialisert behandlingstilbud for alle voksne med voldsproblemer. Alternativ til Vold (ATV) dekker kun deler av befolkningen i de resterende fylkene i landet.

Flertallet vil understreke behovet for bedre geografisk dekning av hjelpe- og behandlingstilbudet for mennesker som lever med vold. Flertallet mener flere ATV-kontorer bør etableres og at eksisterende kontorer bør styrkes. Å bygge ut flere ATV-tilbud vil tjene flere formål – styrke landsdekningen av tilbud til alle familier der det er vold, og styrking av samarbeidet mellom familievernet som etat og ATV som organisasjon.

Flertallet viser til at det under høringen 6. desember 2016 kom frem at krisesentertilbudet til rusmisbrukere og andre sårbare personer er dårlig. Flertallet ber derfor regjeringen sikre at sårbare personer som ikke kan være i ordinære krisesentre, faktisk har gode tilbud om krisesentre. Flertallet mener det er positivt at det nå prøves ut en modell for håndtering av vold og overgrep mot sårbare voksne, men påpeker at regjeringen må sikre at sårbare perso-

ner som det er fare for, eller som er utsatt for vold og overgrep, må ivaretas i prøveperioden. Det må gjøres mer for å forebygge vold og overgrep blant eldre, rusmisbrukere og sårbare personer.

Flertallet viser til opptrappingsplanen der det varsles at regjeringen vil videreutvikle hjelpetilbudet til voldsutsatte på krisesentre, spesielt for dem med særskilte utfordringer, og at det arbeides med en veileder med faglige anbefalinger for innhold og kvalitet i krisesentertilbudet. Flertallet mener at krisesentertilbudet til sårbare grupper og til barn skal være et sentralt tema i veilederen.

Flertallet mener det er viktig at helsestasjonene har rutiner for å følge opp barn/foresatte som ikke møter til kontroll eller legger til rette for hjemmebesøk. Pasient- og brukerrettighetsloven fastslår at barn har rett til helsekontroll, og at foresatte plikter å medvirke til at barnet deltar i helsekontroll. Bestemmelsen skal verne barn og sikre dem nødvendige helsestjenester. Den innebærer at helse- og omsorgstjenesten kan pålegge foreldrene å medvirke til at barnet får helsekontroll. Helse- og omsorgstjenesten har i dag ingen sanksjonsmuligheter dersom foreldrene ikke følger opp denne bistandsplikten. Helse- og omsorgstjenesten må imidlertid vurdere om barnevernstjenesten skal underrettes dersom det er grunnlag for det, jf. helsepersonelloven § 33 om opplysningsplikt til barneverntjenesten, barnevernloven kapittel 4 om særlige tiltak og kapittel 6 om opplysningsrett. Flertallet viser til at det for første gang skal utvikles en nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Viktig fokus i retningslinjene vil være å avverge, avdekke og forebygge vold og overgrep. Retningslinjene vil blant annet ta opp hvordan tjenesten bør følge opp familier som ikke møter til konsultasjoner for sitt barn. Dersom et barn gjentatte ganger ikke møter til helseundersøkelser, kan det i noen tilfeller gi grunn til bekymring.

Flertallet viser til at Helsedirektoratet vil i retningslinjene gi veiledning om hvordan tjenesten bør gå frem i slike saker. Helsedirektoratet tar sikte på en publisering av retningslinjer for helsestasjon 0–5 år og fellesdel i 2017. Retningslinjer for skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom publiseres i løpet av 2017.

Flertallet viser til at Helsedirektoratets forslag til faglige retningslinjer for tannhelsetjenester for barn og unge mellom 0–20 år er på høring, med en høringsfrist 20. mars 2017. Forslaget har et eget kapittel som omhandler barn som ikke møter til tannhelsekontroll, og hvordan tannhelsepersonell bør gå frem i en slik sammenheng. Retningslinjene omfatter også aktuell oppfølging med kontakt med foreldre og foresatte, og hvilke indikasjoner eller forhold som kan danne grunnlag for bekymringsmelding til bar-

nevernstjenesten. Flertallet mener at en bred høring vil danne et godt grunnlag for at Helsedirektoratet som fagmyndighet kan imøtekomme problematikken rundt barn som ikke møter til tannhelsekontroll. Flertallet forventer at Helsedirektoratet og regjeringen følger opp denne problemstillingen etter at nye faglige retningslinjer er på plass.

Flertallet mener sentrene mot incest og seksuelle overgrep er et viktig lavterskeltilbud til utsatte for incest og seksuelle overgrep og deres pårørende. Flertallet viser til opptrappingsplanen der det varsles at NOVA har fått i oppdrag å evaluere sentrene mot incest og seksuelle overgrep. Evalueringen skal se nærmere på sentrenes arbeid og tilbudet til brukerne, det utadrettede informasjonsarbeidet i barnehager og skoler, sentrenes organisering, tilskuddsordningen og den landsdekkende telefonen for incest- og seksuelt misbrukte. Evalueringen skal også gi faglige anbefalinger for videreutvikling av tilbudet. Flertallet forventer at regjeringen følger opp anbefalingene for å styrke tilbudet.

Flertallet viser til viktigheten av at alle landets sykehus har tilstrekkelig tverrfaglig kompetanse når det kommer til barnemishandling. De regionale helseforetakene har ansvar for å tilby nødvendige spesialisthelsetjenester til dem som oppholder seg i regionen. Flertallet mener det kan være hensiktsmessig å utrede hvorvidt det er behov for å opprette tverrfaglige nettverk med kompetanse på flere relaterte områder. Flertallet mener derfor at Helsedirektoratet bør vurdere behovet for en slik utredning.

Flertallet mener det er viktig at de som jobber innenfor helse-, utdannings- og sosialsektoren samt politi og påtalemyndighet har kompetanse i hverandres og eget mandat og knyttet til forebygging og bekjempelse av vold og overgrep. Dette for å unngå at volds- og overgrepsutsatte faller mellom to stoler, samt å hindre at etatene jobber mot hverandre. Flertallet viser til at det bør utarbeides en veileder av de enkelte aktørenes mandat i saker som omhandler vold og overgrep. Flertallet viser til at Politidirektoratet i forbindelse med opptrappingsplanen vil få i oppgave å gjennomgå kompetansen i alle relevante funksjoner i politiet når det gjelder vold og overgrep. Dette skal gjennomføres i løpet av 2017, og arbeidet skal sees i sammenheng med den nasjonale kompetansestrategien om vold og overgrep.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øremerke midler til de kommunale tjenestetilbudene gjennom økt psykologkompetanse og helsestasjonsvirksomhet.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for et mer teambasert helsetjenestetilbud for å sikre til-

strekkelig kompetanse i møte med volds- og overgrepsutsatte.»

«Stortinget ber regjeringen sikre fortsatt støtte til Stine Sofie Senteret.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at voldserfaringer og erfaringer fra personer som er utsatt for vold og overgrep, inngår i arbeidet med Pakkeforløp for psykisk helse og rus, ved utredning, tiltak og behandling.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle ATV-kontor får et familiemandat i løpet av planperioden.»

«Stortinget ber regjeringen videreføre arbeidet med å utvikle behandlingstilbud for personer som er dømt for å ha utført seksuelle overgrep, slik at de som trenger behandling, får det.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at i tilfeller der foresatte ikke deltar på kontroll/hjemmebesøk av barn, og der helsestasjonen aktivt har forsøkt å få kontakt med familien, skal helsestasjonene melde bekymring til barnvernstjenesten.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i nasjonale retningslinjer for Statens barnehus gi barnehusene ansvar for å koordinere oppfølging og behandling av barn som begår seksuelle overgrep.»

«Stortinget ber regjeringen sikre en konkret plan for opptrapping av barnehusene, som sikrer at ventetidene holdes og at barnehusene er dimensjonert til å avhøre alle barn opp til 18 år.»

«Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for å kartlegge hvor mange barn som får behandling og oppfølging etter vold og overgrep, hva slags behandling som gis og hvem som gir dette.»

«Stortinget ber regjeringen i nasjonale retningslinjer for Statens barnehus sikre at både barn og unge som utsettes for vold og overgrep og overgripere som er under kriminell lavalder, avhøres og følges opp..»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kommunene også har tilbud om krisesenter til spesielt sårbare personer som ikke kan være i ordinære krisesenter.»

6. Rettssikkerhet i volds- og overgrepssaker

6.1 Sammendrag

Vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn er alvorlig integritetskrenkende kriminalitet. Regjeringen har som mål at etterforskning av disse sakene skal prioriteres, at etterforskningskapasiteten skal styrkes, og at kvaliteten i etterforskningen skal økes. Det å leve et liv uten vold og overgrep er en grunnleggende menneskerettighet.

Den som utsettes for vold og seksuelle overgrep eller trusler om dette, har krav på bistand og beskyttelse, og en effektiv behandling i politi- og rettsvesen. Hvordan politi, påtalemyndighet og domstoler håndterer saker om vold i nære relasjoner, betyr mye for tilliten fra den utsatte og fra befolkningen generelt. Politiets og rettsapparatets rolle er både å forhindre at nye overgrep skjer og å straffeforfølge overgrep som allerede har skjedd. Rask oppfølging av disse sakene av politiet og rettsapparatet har en betydelig forebyggende effekt.

Regjeringen har satt kriminalitetsfeltene vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn høyt på dagsordenen. I 2015 ble det registrert 3 337 politianmeldelser om mishandling i familieforhold. Dette er en økning på åtte prosent fra 2011. Samtidig er det en kraftig økning i antallet avhør som tas ved Statens barnehus. En økning i antallet anmeldelser for disse lovbruddene er positivt. Det er grunn til å anta at noe av økningen har sammenheng med økt oppmerksomhet om vold og overgrep som samfunnsproblem.

Kapittel 6 omhandler tiltak innenfor justissektoren. Innsatsen er betydelig styrket de senere årene. Det knyttes stor oppmerksomhet til etterforskningen og iverksettelse av saker om vold og overgrep, og politiet har fått flere virkemidler for å ivareta og beskytte den som er utsatt. Nærpolitireformen som nå implementeres, vil bidra til mer slagkraftige enheter med spisset kompetanse om vold og overgrep. Det skal etableres offeromsorgskontorer i alle landets 12 politidistrikt. Kapitlet viser den økte satsingen på Statens barnehus, men påpeker samtidig utfordringene som gjenstår blant annet med hensyn til ventetid på tilrettelagte avhør og medisinske undersøkelser.

Regjeringen vil:

- Opprette offeromsorgskontor i tilknytning til politiet i landets 12 politidistrikt.
- Sørge for at det etableres egne fagmiljøer for kriminalitetsbekjempelse innen vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i alle politidistrikter.
- Evaluere prøveprosjektet SARA for barn med tanke på å spre verktøyet til alle politidistrikter.

- Evaluere besøksforbudet, herunder hvordan politiet følger opp brudd på besøksforbud.
- Etablere retningslinjer for politiets samarbeid med øvrige tjenester ved bruk av omvendt voldsalarm.
- Etablere retningslinjer for politiets bruk av kode 6 (strengt fortrolig adresse), inkludert samarbeid med øvrige tjenester.
- Nedsette en gruppe/kommisjon som skal gjennomgå et utvalg av partnerdrapssaker.
- Styrke kapasitet og kompetanse ved Statens barnehus og ved etterforskning av vold og overgrepssaker mot barn.
- Utarbeide nasjonale retningslinjer for Statens barnehus.
- Utarbeide retningslinjer for medisinske undersøkelser/tannhelseundersøkelser ved Statens barnehus.
- Gjennomgå betalingspraksisen for medisinske undersøkelser ved barnehusene for å sikre likhet mellom barnehusene.
- Utrede om avhør av barn og unge under 16 år som er mistenkt for seksuelle overgrep, skal gjennomføres ved Statens barnehus.
- Utrede en lovendring med sikte på endring av foreldreretten og samværsretten til barn der far/ stefar eller mor/stemor har blitt dømt for alvorlige overgrep mot egne barn/stebarn.

6.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at vold og overgrep er svært grov kriminalitet. Flertallet peker på at antall anmeldte saker om vold og overgrep mot barn og unge har steget og stiger kraftig. Det er etter flertallets mening positivt at mørketallene kommer frem i lyset, slik at flere volds- og overgrepsutsatte kan få hjelp og voldsutøvere og overgripere blir tatt slik at nye overgrep kan forebygges. Flertallet viser til at innsatsen for å bekjempe vold og overgrep er styrket de senere årene, og politiet har fått en rekke nye virkemidler for å ivareta og beskytte den som er utsatt. Flertallet viser til tiltakene i handlingsplanen mot vold i nære relasjoner (2014–2017) og tiltaksplanen for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014–2017).

Flertallet viser til at Riksadvokaten har gitt detaljerte retningslinjer for politiets og påtalemyndighetens håndtering av saker om familievold gjennom hele straffesaksprosessen. I de årlige mål- og prioriteringsrundskrivene fra Riksadvokaten er grove seksualforbrytelser, herunder voldtekt, gitt prioritet. Etter flertallets mening er det helt avgjørende for at rettssikkerheten til barn og unge som utsettes for grov kriminalitet i sitt eget hjem, styrkes. Flertallet

tallet viser til at det er helt avgjørende at politiet har kompetanse til å avdekke og etterforske vold og overgrep på en god måte. De må sikres nok kapasitet og ressurser, så vel som nødvendig teknisk utstyr og verktøy. Flertallet mener regjeringen må sikre at det opprettes kompetente etterforskningsmiljøer i alle landets politidistrikter som kan etterforske vold og overgrep. Det er etter flertallets mening viktig at disse miljøene bistår med sin kompetanse ut i distriktene, slik at kunnskapen kan nå ut i det ytterste ledd i politietaten. Flertallet viser til at alle politidistrikt skal ha en familievoldskoordinator i full stilling som skal koordinere saker med seksuelle overgrep. Politidistriktene er nå redusert fra 27 til 12 distrikt, og dette vil derfor være enklere å nå. Flertallet viser til at en undersøkelse fra 2014 viser at kun en fjerdedel av de utsatte for grov vold anmeldte forholdet. Det er derfor etter flertallets mening helt avgjørende at kvaliteten på etterforskningen styrkes slik at flere gjerningspersoner får sin straff.

Flertallet viser til at alle politidistrikt nå har tatt i bruk risikovurderingsverktøyet SARA. Det er positivt. Flertallet mener regjeringen må sikre at geografi ikke er avgjørende om verktøyet anvendes eller ikke.

Flertallet viser til at bruk av SARA i alle politidistrikt er et viktig tiltak i opptrappingsplanen. Som et sentralt verktøy i arbeidet mot vold i nære relasjoner skal risikovurderingsverktøyet SARA tas i bruk i samtlige partnervoldsaker. Det er nå utviklet et eget tillegg til SARA som omhandler barns situasjon i slike saker kalt «SARA for barn». Dette tillegget skal innarbeides i den norske oversettelsen av SARA:V3, som skal ferdigstilles innen utgangen av 2017. Flertallet viser videre til at «SARA for barn» skal prøves ut ved Krisesenteret i Vestfold, og Justis- og beredskapsdepartementet ønsker at det på samme tid prøves ut i Sør-Øst politidistrikt, nærmere bestemt i tidligere Vestfold politidistrikt. Oppdraget med å prøve ut verktøyet i Sør-Øst politidistrikt ble gitt POD gjennom oppdragsbrev i desember 2016. Flertallet viser til at dersom utprøvingen viser gode resultater, er målsettingen at SARA:V3 med vedlegg barn skal tas i bruk i alle landets politidistrikt. Kompetansesentrene for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri vil bidra med både opplæring av politiet og evaluering/forskning innenfor prosjektet med egen finansiering.

Flertallet er positiv til at det opprettes et nasjonalt kompetansenettverk bestående av sosialpediatere og rettsmedisinere. Dette for å sikre både godt samarbeid, koordinering og kunnskapsdeling mellom helseregionene og innad i det enkelte helseforetak i arbeidet med å avdekke vold og overgrep. Et slikt nettverk kan initiere tverrfaglig samarbeid og videre stimulere til opprettelse av sosialpediatriske

team. Flertallet understreker at en god organisering av et foreløpig lite fagmiljø kan bidra til bedre ressursutnyttelse og kunnskapsspredning om avdekking av vold og overgrep, i tråd med politiske målsetninger.

Flertallet er opptatt av at Statens barnehus må sikres god nok kapasitet både når det gjelder avhør, medisinske undersøkelser og oppfølging av barnet i etterkant av avhøret. Barnehusene har svært god kompetanse i å ivareta barn og unge som utsettes for eller som har vært vitne til vold og overgrep.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at i dag har barn kun opp til 16 år rett til å få hjelp ved Statens barnehus. Aldersgrensen må etter dette medlems mening økes til 18 år. I tillegg er det etter dette medlems mening viktig at barn og unge som har utøvd seksuell skadelig atferd, også får mulighet til å gi avhør ved Statens barnehus. Det er flere barnehus i dag hvor slike avhør foretas, og flere barnehus har opparbeidet seg god kompetanse i å håndtere denne typen avhør. Dette medlem mener derfor at avhør av barn og unge som det mistenkes har begått vold og overgrep, skal foretas ved Statens barnehus. Dette vil styrke denne gruppens rettssikkerhet. Rettssikkerheten til både offer og volds- og overgrepsover må styrkes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at en evaluering av besøksforbudet er ett av tiltakene i opptrappingsplanen, og vil bli gjennomført i 2017. Når det gjelder bruk av omvendt voldsalarm, så er regelverket allerede på plass. Bruken avhenger av at påtalemyndigheten legger ned påstand om omvendt voldsalarm ved kontaktforbud, og at retten idømmer dette. Ordningen er imidlertid for lite brukt, og flertallet er av den oppfatning at regjeringen må legge til rette for at bruken av omvendt voldsalarm blir utvidet.

Flertallet viser videre til at spørsmålet om retningslinjer for Statens barnehus ble vurdert av tidligere justis- og beredskapsminister Anders Anundsen i forbindelse med et representantforslag fra Stortinget (Dokument 8:62 S (2015–2016), jf. Innst. 259 S (2015–2016) Om nasjonale retningslinjer for barnehus). Det ble da konkludert med at:

«Jeg finner det ikke riktig på nåværende tidspunkt å konkludere med hensyn til om det er behov for å lovhjemle eller forskriftsfeste retningslinjer for drift av barnehusene. Dersom kvalitet og enhetlig tilbud skal sikres gjennom lov eller forskrift, er det tenkelig at dette vil kunne hindre nødvendig fleksibilitet og reglene vil også kunne virke hemmende for utvikling. De hensyn som representantene ønsker å ivareta, vil trolig også kunne ivaretas gjennom en nasjonal veileder.»

Flertallet viser til at på denne bakgrunn har Politidirektoratet i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet utarbeidet felles retningslinjer for barnehusene, som ikke er forankret i lov eller forskrift. Retningslinjene ble oversendt barnehusene og politidistriktene i desember 2016. Retningslinjene skal revideres i løpet av 2017.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Statens barnehus de siste årene har opplevd sterk økning i antall avhør, og har hatt sprenget kapasitet. Det har derfor vært nødvendig å prioritere dem som trenger det mest, samtidig som det er et mål å sikre at alle barn opp til 18 år blir avhørt på barnehus. Dette medlem har gjennom de årlige budsjettforhandlingene bidratt til å bevilge langt mer midler til barnehusene enn det Arbeiderpartiet har foreslått i sine alternative budsjetter. Den store økningen i antall avhør må adresseres. Opptrappingsplanen skal sikre at vi klarer å forebygge, avdekke og bekjempe vold og overgrep mot barn i langt større grad enn vi klarer i dag. Dette medlem fremmer nå forslag om å øke aldersgrensen til 18 år i løpet av planperioden, fordi det bør være mulig å klare opptrappingen og sikre bevilgninger slik at alle barn opp til 18 år kan avhøres ved Statens barnehus.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at tolletaten siden høsten 2016 har avdekket et større antall tilfeller der norske borgere bestiller og importerer såkalte sexdukker fremstilt som svært naturtro barn. Siden oktober 2016 har 21 dukker blitt beslaglagt, og tollvesenet utelukker ikke at det er høyere mørketall. Kripos har i en pressemelding uttalt at:

«(...) det å bestille sexdukker utformet som et barn er en indikasjon på at de som bestiller dukkene har en seksuell tiltrekning til barn. Videre så er dukkene svært virkelighetsnære, og det er mulig at seksuell omgang med dukkene kan bryte ned barrierer mot å begå overgrep mot barn.»

Flertallet viser til at dette er en svært urovekende utvikling, og er i likhet med Kripos bekymret for at tilgang på slike dukker kan bryte ned barrierer mot å begå overgrep mot barn. Flertallet mener også det er grunn til å tro at flere av de som bestiller dukkene, også begår annen kriminalitet relatert til barn.

Flertallet viser til at det har blitt reist spørsmål ved om dagens straffelov § 311 som forbyr seksualisering av barn, er tydelig nok på hvorvidt det er straffbart med import av seksualiserte barnedukker, og at det kan være hensiktsmessig å tydeliggjøre at også denne typen handlinger rammes av forbudet.

Politiet vil da få en tydelig hjemmel til å påtale og etterforske denne typen saker, som også kan lede til avdekking av ytterligere kriminelle forhold overfor barn.

Flertallet viser til at retningslinjer for tannhelseundersøkelser ved Statens barnehus inngår i Helsedirektoratets arbeid med retningslinjer om tannhelse tjenester til barn og unge (TannBarn). Flertallet understreker at tannhelseundersøkelser er et viktig tiltak for å avdekke symptomer på vold, overgrep eller betydelig omsorgssvikt. Flertallet forventer at retningslinjene kommer på plass senest innen våren 2017.

Flertallet viser til at forslag til endring i barneloven mv. for å øke beskyttelsen av barn mot vold og overgrep har vært på høring og er nå til behandling i departementet. Flertallet forventer at regjeringen i denne prosessen utreder en lovendring med sikte på endring av foreldreretten og samværsretten der far/stefar eller mor/stemor har blitt dømt for alvorlig overgrep mot egne barn/stebarn.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for å tydeliggjøre straffeloven § 311 slik at import av seksuelle dukker fremstilt som barn blir kriminalisert.»

«Stortinget ber regjeringen evaluere besøksforbudet, herunder hvordan politiet følger opp brudd på besøksforbud.»

«Stortinget ber regjeringen etablere retningslinjer for politiets samarbeid med øvrige tjenester ved bruk av omvendt voldsalarm, og sikre at bruken av omvendt voldsalarm blir kraftig utvidet.»

«Stortinget ber regjeringen etablere retningslinjer for politiets bruk av kode 6 (strengt fortrolig adresse), inkludert samarbeid med øvrige tjenester.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette en gruppe/kommisjon som skal gjennomgå et utvalg av partnerdrapsaker.»

7. Budsjettmessige konsekvenser av opptrappingsplanen og resultatoppfølging

7.1 Sammendrag

I kapittel 7 omtales de budsjettmessige konsekvensene av opptrappingsplanen. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2017 en tverrdepartemental satsing på til sammen 176 mill. kroner. Innsatsen mot vold og overgrep skal trappes opp ytterligere i planperioden. Barne- og likestillingsdepartementet, Hel-

se- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet vil følge utviklingen når det gjelder arbeidet mot vold og overgrep nøye, og rapportere årlig på status på tiltakene.

Det legges opp til en femårig planperiode. Regjeringen foreslår å sette av 1 mill. kroner i året for å følgevaluere innsatsen i planen. Utover dette har hvert departement ansvar for å evaluere egne tiltak dersom det er hensiktsmessig.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til samarbeidspartiernes høye ambisjoner for å bekjempe vold og overgrep. For å nå målet om at ingen skal utsettes for vold eller overgrep er det viktig at tiltakene i opptrappingsplanen følges opp politisk og økonomisk. Flertallet ber derfor regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 fremlegge forslag til økonomiske forpliktelser og øremerking knyttet til de langsiktige målene og konkrete tiltakene i opptrappingsplanens planperiode.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det rapporteres i de årlige budsjettproposisjonene i løpet av planperioden på måloppnåelse på alle tiltak vedtatt i opptrappingsplanen mot vold og overgrep.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en rapport på lik linje som da opptrappingsplanen for psykisk helse ble utarbeidet, og som skal være grunnlag for vurdering av de økonomiske behovene knyttet til bekjempelse av vold og overgrep i planperioden.»

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 komme med forslag til økonomiske forpliktelser og øremerking for planperioden knyttet til tiltakene i opptrappingsplanen mot vold og overgrep.»

8. Uttalelser fra helse- og omsorgskomiteen og familie- og kulturkomiteen

Justiskomiteen sendte utkast til innstilling til helse- og omsorgskomiteen og familie- og kulturkomiteen 21. mars 2017 til uttalelse. Helse- og omsorgskomiteen opplyste i brev av 30. mars 2017 at den viste til merknader fra sine respektive partier i justiskomiteens utkast til innstilling. Utover dette hadde komiteen ingen merknader.

Familie- og kulturkomiteen hadde følgende merknad i brev av 28. mars 2017:

«Komiteen har ingen merknader, men viser til de

respektive partiers merknader i Justiskomiteen.

I tillegg har komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti følgende merknader:

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti er fornøyd med at det har blitt et tydeligere fokus og sterkere oppmerksomhet på vold og overgrep mot barn. Dette medlem viser til at det har vært en dobling i antall avhør ved barnehusene fra 2011 til 2016. Dette medlem mener det er helt avgjørende med god oppfølging av barna og familiene etter avhørene som gjøres på barnehusene.

Dette medlem konstaterer at det er flere aktører som er viktige for å sikre en god oppfølging etter tilrettelagte avhør i de sakene det foreligger slikt behov. Ansvaret ser ut til å bli overlatt til barnevernstjenesten alene i for stor grad. Den kommunale barneverntjenesten bør sikres tilstrekkelige ressurser som tar høyde for økningen av saker som omhandler vold i nære relasjoner. De statlige aktørene, politi og barnehus har fått slik styrking.

Nødvendig kompetanse og utvikling av tiltak i barnevernstjenesten og i andre instanser som retter seg direkte mot å hindre ny voldsutøvelse, må sikres på en systematisk måte. I dag fremstår oppfølgingen som for tilfeldig og det er behov for nasjonale kvalitetssikringsrutiner som ivaretar barn og familier etter avhør slik at de får den hjelpen de trenger så snart som mulig.

Dette medlem mener det er behov for å foreta en samlet gjennomgang av hvordan barn blir fulgt opp av barnevern og spesialisthelsetjeneste i de tilfellene det foreligger behov for slik oppfølging etter at de har vært til avhør ved Statens barnehus. Dette medlem mener det bør vurderes systematisk bruk av koordineringsmøter mellom de ulike aktørene for å sikre individuelle oppfølgingsplaner for de barna som har behov for det.»

9. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Prop. 12 S (2016–2017) – Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017–2021) – sendes tilbake til regjeringen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag om en forpliktende og helhetlig opptrappingsplan som skal redusere forekomsten av vold i nære relasjoner samt styrke ivaretagelsen av barn utsatt for vold og overgrep, etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal sikre en tverrfaglig bredde i tiltakene, god samordning og en langsiktig forpliktelse til økt finansiering og øremerkede midler.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:*Forslag 3*

Stortinget ber regjeringen innføre en bemanningsnorm for skolehelsetjenesten. Det skal øremerkes midler i planperioden til bemanningsnormen er innfridd.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at alle landets barneavdelinger har minst én lege med spesialkompetanse på barn utsatt for vold (sosialpediatri).

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen i nasjonale retningslinjer for Statens barnehus gi barnehusene ansvar for å koordinere oppfølging og behandling av barn som begår seksuelle overgrep.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sikre en konkret plan for opptrapping av barnehusene, som sikrer at ventetidene holdes og at barnehusene er dimensjonert til å avhøre alle barn opp til 18 år.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for å kartlegge hvor mange barn som får behandling og oppfølging etter vold og overgrep, hva slags behandling som gis og hvem som gir dette.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen i nasjonale retningslinjer for Statens barnehus sikre at både barn og unge som utsettes for vold og overgrep og overgripere som er under kriminell lavalder, avhøres og følges opp.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at kommunene også har tilbud om krisesenter til spesielt sårbare personer som ikke kan være i ordinære krisesenter.

10. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med KS utarbeide veiledere om hvordan ansatte i kommuner kan avdekke og følge opp vold i nære relasjoner.

II

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det kan lovfestes at barnevern og politi skal samarbeide bedre, og hvilket ansvar og hvilke rutiner barnevernet skal følge ved mistanke om vold og overgrep.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som klargjør og forenkler bestemmelsen om opplysningsplikt til barnevernet.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennom den kommende fagfornyelsen sikre at temaer knyttet til kropp og grenser skal være en del av opplæringen i barnehageløpet, barneskolen, ungdomsskolen og videregående opplæring for å forebygge seksuelle overgrep.

V

Stortinget ber regjeringen sikre rutiner slik at alle gravide blir spurt om de blir utsatt for vold, og at vold er tema på kontaktpunktene mellom nybakte foreldre og helsevesenet.

VI

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til at plikten til å tilby hjemmebesøk etter fødsel følges opp.

VII

Stortinget ber regjeringen fortsette opptrappingen av familievernkantorene slik at det sikres egne ansatte som arbeider med voldsarbeid på alle familievernkontor, og at arbeidet med familier med voldsutfordringer ikke går på bekostning av familievernets kjerneoppgaver.

VIII

Stortinget ber regjeringen styrke familievernkantorenes allmenne arbeid med forebygging av vold for å avdekke risikofamilier og gi foreldrene verktøy til å håndtere vanskelige følelser og eventuelt disposisjon for utøvelse av vold.

IX

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at foreldre får tilbud om foreldreveiledning gjennom helsestasjon, barnevern, familievern eller andre ideelle aktører.

X

Stortinget ber regjeringen utvikle en egen strategi for å forebygge og bekjempe internettrelaterte overgrep, som sikrer økt kompetanse og bedre verktøy i politiet.

XI

Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for å kreve politiattest for yrkesgrupper som er i kontakt med barn, men som ikke faller inn under særlovgivningen.

XII

Stortinget ber regjeringen utrede en sertifiseringsordning som alle offentlig ansatte som er i kontakt med barn, må gjennomføre. Ordningen skal sikre at alle har kompetanse om vold og overgrep, den bør være enkel og praktisk å gjennomføre, og det bør stilles krav om fornyelse f.eks. hvert andre år.

XIII

Stortinget ber regjeringen sikre god informasjon og kunnskap om vold og overgrep til flyktninger og innvandrere og andre grupper som er overrepresentert i statistikk over vold og overgrep.

XIV

Stortinget ber regjeringen bidra til å spre god praksis for samvirke i grunnutdanningen mellom relevante utdanninger, som helse- og sosialfag, politi, pedagogikk.

XV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at ICDP-foreldreveiledningskurs blir benyttet i introduksjonsprogrammet og på asylmottak.

XVI

Stortinget ber regjeringen bidra til at det er flere med minoritetsbakgrunn og økt kompetanse på minoritetskulturer i barnevernet.

XVII

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at ulike trossamfunn og religiøse ledere involveres i opplæring/informasjon om vold og overgrep.

XVIII

Stortinget ber regjeringen arbeide med å forbedre tilgangen på relevant statistikk over hvor mange tilrettelagte avhør som medfører domfellelse.

XIX

Stortinget ber regjeringen øremerke midler til de kommunale tjenestetilbudene gjennom økt psykologkompetanse og helsestasjonsvirksomhet.

XX

Stortinget ber regjeringen legge til rette for et mer teambasert helsetjenestetilbud for å sikre tilstrekkelig kompetanse i møte med volds- og overgrepssutsatte.

XXI

Stortinget ber regjeringen sikre fortsatt støtte til Stine Sofie Senteret.

XXII

Stortinget ber regjeringen sikre at voldserfaringer og erfaringer fra personer som er utsatt for vold og overgrep, inngår i arbeidet med Pakkeforløp for psykisk helse og rus, ved utredning, tiltak og behandling.

XXIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle ATV-kontor får et familiemandat i løpet av planperioden.

XXIV

Stortinget ber regjeringen videreføre arbeidet med å utvikle behandlingstilbud for personer som er dømt for å ha utført seksuelle overgrep, slik at de som trenger behandling, får det.

XXV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at i tilfeller der foresatte ikke deltar på kontroll/hjemmebesøk av barn, og der helsestasjonen aktivt har forsøkt å få kontakt med familien, skal helsestasjonene melde bekymring til barnvernstjenesten.

XXVI

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for å tydeliggjøre straffeloven § 311 slik at import av seksuelle dukker fremstilt som barn blir kriminalisert.

XXVII

Stortinget ber regjeringen evaluere besøksforbudet, herunder hvordan politiet følger opp brudd på besøksforbud.

XXVIII

Stortinget ber regjeringen etablere retningslinjer for politiets samarbeid med øvrige tjenester ved bruk av omvendt voldsalarm, og sikre at bruken av omvendt voldsalarm blir kraftig utvidet.

XXIX

Stortinget ber regjeringen etablere retningslinjer for politiets bruk av kode 6 (strengt fortrolig adresse), inkludert samarbeid med øvrige tjenester.

XXX

Stortinget ber regjeringen nedsette en gruppe/kommisjon som skal gjennomgå et utvalg av partnerdrapssaker.

XXXI

Stortinget ber regjeringen sikre at det rapporteres i de årlige budsjettproposisjonene i løpet av planperioden på måloppnåelse på alle tiltak vedtatt i opptrappingsplanen mot vold og overgrep.

XXXII

Stortinget ber regjeringen utarbeide en rapport på lik linje som da opptrappingsplanen for psykisk helse ble utarbeidet, og som skal være grunnlag for vurdering av de økonomiske behovene knyttet til bekjempelse av vold og overgrep i planperioden.

XXXIII

Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2018 komme med forslag til økonomiske forpliktelser og øremerking for planperioden knyttet til tiltakene i opptrappingsplanen mot vold og overgrep.

Oslo, i justiskomiteen, den 4. april 2017

Hadia Tajik

leder

Kjell Ingolf Ropstad

ordfører

